

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO
EKONOMSKI IN SOCIALNI RAZVOJ SAVINJSKE REGIJE

Ljubljana, junij 2007

NATAŠA POŽUN

IZJAVA

Študentka Nataša Požun izjavljam, da sem avtorica tega diplomskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom prof. Janeza Malačiča, in dovolim objavo diplomskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne 6.6.2007

Podpis:

KAZALO

1. UVOD	1
2. REGIONALNA POLITIKA SLOVENIJE IN EVROPSKE UNIJE	2
2.1. REGIONALNA POLITIKA V EVROPSKI UNIJI	2
2.2. INSTRUMENTI SKUPNE REGIONALNE POLITIKE EU	4
2.3. REGIONALNA POLITIKA SLOVENIJE	6
<i>2.3.1. Upravno teritorialna razdelitev Slovenije</i>	<i>6</i>
<i>2.3.2. Uvedba pokrajin v Sloveniji</i>	<i>7</i>
<i>2.3.3. Standardna klasifikacija teritorialnih enot</i>	<i>8</i>
2.4. REGIONALNA POLITIKA SLOVENIJE PRED LETOM 2000	9
2.5. REGIONALNA POLITIKA PO LETU 2000	10
2.6. REGIONALNA POLITIKA SLOVENIJE Z VSTOPOM V EVROPSKO UNIJO	13
<i>2.6.1. Predpristopna finančna pomoč</i>	<i>13</i>
<i>2.6.2. Pomoč po vstopu v Evropsko unijo</i>	<i>15</i>
3. EKONOMSKI IN SOCIALNI RAZVOJ SAVINJSKE REGIJE	16
3.1. OPIS REGIJE	16
<i>3.1.1. Lokacija</i>	<i>16</i>
<i>3.1.2. Okolje in prostor</i>	<i>17</i>
3.2. PREBIVALSTVO	18
<i>3.2.1. Trg delovne sile</i>	<i>20</i>
<i>3.2.2. Izobraževanje</i>	<i>22</i>
3.3. USTVARJALNOST REGIJE	23
3.4. GOSPODARSTVO SAVINJSKE REGIJE	25
<i>3.4.1. Struktura gospodarskih družb in samostojnih podjetnikov Savinjske regije</i>	<i>25</i>
<i>3.4.2. Rezultati poslovanja gospodarskih družb v letu 2004 in 2005</i>	<i>27</i>
<i>3.4.3. Neposredne tuje investicije</i>	<i>28</i>
4. STRATEŠKI CILJI IN RAZVOJNE PRIORITETE REGIJE	29
4.1. STRATEŠKI CILJI SAVINJSKE REGIJE	29
4.2. RAZVOJNE PRIORITETE SAVINJSKE REGIJE	30
<i>4.2.1. Razvojna prioriteta 1 – Tehnološko napredna regija</i>	<i>30</i>
<i>4.2.2. Razvojna prioriteta 2 – Regija inovativnega turizma</i>	<i>32</i>
<i>4.2.3. Razvojna prioriteta 3 – Okolju prijazna in dostopna regija</i>	<i>34</i>
<i>4.2.4. Razvojna prioriteta 4 – Regija ustvarjalnega razreda</i>	<i>36</i>
4.3. RAZVOJNI PROJEKTI SAVINJSKE REGIJE	38
5. SKLEP	41
LITERATURA	43
VIRI	44
PRILOGE	

1. UVOD

Znotraj držav se gospodarski razvoj ne širi enakomerno po vseh področjih in regijah. Zato obstajajo znotraj držav bolj in manj razvita področja. Odkar je v politiki in gospodarstvu postalo vse pomembnejše decentralizirano odločanje na ravni regij in ne samo osrednje odločanje na ravni cele države, je postalo vprašanje regionalnega razvoja vse pomembnejše gospodarsko in razvojno vprašanje. Razvoj Slovenije kot celote je odvisen od razvoja regij, ki jo sestavljajo. Čim hitrejša bo torej rast regij, tem hitrejši bo razvoj države, ob čemer pa je potrebno poudariti, da gospodarska rast v državi ne bo hitrejša, če bo rast določenih regij ustvarjena na račun drugih regij; če bo rast centra ustvarjena na račun praznjenja perifernih delov države.

Diplomsko delo bo segalo na področje ekonomskega in socialnega razvoja Savinjske regije. V prvem poglavju bom predstavila zgodovino regionalne politike v Evropski uniji in razvoj regionalne politike v Sloveniji. Najprej bom predstavila načela in nosilce regionalne politike EU. Podrobneje bodo opisani strukturni skladi, ki so daleč najpomembnejše finančno orodje regionalne politike EU. V okviru prvega poglavja bom opisala vodenje regionalne politike v Sloveniji od njenih prvih začetkov v sedemdesetih letih, neučinkovitega spodbujanja razvoja demografsko ogroženih območij v devetdesetih letih, pa do prenove regionalne politike v začetku novega tisočletja. Na kratko bom opisala upravno teritorialno razdelitev Slovenije od osamosvojitve dalje ter postopek uvedbe pokrajin v Sloveniji, ki še vedno traja. Pri tem se bom oprla na Predlog zakona o pokrajinah s tezami za normativno ureditev iz leta 1998. Nadaljevala bom z reformo regionalne politike in sprejetjem Zakona o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja (ZSRR) leta 1999. Istega leta je bila ustanovljena Agencija za regionalni razvoj. Temu pa je bila v skladu z ZSRR sprejeta Strategija regionalnega razvoja Slovenije (SRRS), ki na državni ravni opredeljuje cilje in načela slovenske regionalne politike, strategijo za doseganje ciljev ter vključevanje Slovenije v strukturne in Kohezijske sklade EU. Poglavje bom zaključila s predstavitev sodelovanja Slovenije v skupni regionalni politiki EU vse od časov, ko je kot predpristopnica v zgodnjih devetdesetih letih pričela izkoriščati pomoč iz naslova Phare, pa do vstopa Slovenije v EU in do polnopravnega izkoriščanja finančnih instrumentov regionalne politike EU.

Tretji del naloge je namenjen Savinjski regiji in njenemu razvoju. Savinjska regija je v Sloveniji tretja po velikosti – meri 2.384 km² ali 11,8% površine države. Leži na vzhodu Slovenije in meji na severozahodu na razvito Ljubljansko oziroma Osrednjeslovensko regijo, na severu na Koroško, na vzhodu na Podravske, na jugu na Zasavsko in Posavsko regijo. Savinjska regija na severozahodu meji tudi na Avstrijo, na jugovzhodu pa na Hrvaško. V tem delu bom najprej prikazala osnovne demografske kazalce. Temu bo sledila analiza trga dela in izobrazbena struktura prebivalstva. V tem delu naloge se bom dotaknila še teme o ustvarjalnosti Savinjske regije s pomočjo posameznih indeksov. Regija je v zadnjem času dosegla precej napredka na vseh področjih ustvarjalnosti. Največ napredka pa je dosegla na področju rasti indeksa patentov, raziskav in razvoja, kjer se uvršča na drugo mesto med slovenskimi regijami. Prikazala bom gospodarsko podobo regije, njen razvoj in vizijo.

Zadnje poglavje posvečam strateškim ciljem in razvojnim prioritetam Savinjske regije. V tem delu bom prikazala kako bo Savinjska regija v obdobju 2007 do 2013 implementirala svojo razvojno vizijo in strateške razvojne cilje, skozi štiri regionalne prioritete in njenih programov ter ukrepov. Diplomsko delo bom zaključila s sklepom.

2. REGIONALNA POLITIKA SLOVENIJE IN EVROPSKE UNIJE

2.1. Regionalna politika v Evropski uniji

Regionalna politika je skupek razvojnih aktivnosti, programov in ukrepov države, lokalnih skupnosti in drugih nosilcev organiziranih interesov na regionalni ravni, koordiniranih in sofinanciranih s strani Evropske unije in namenjenih doseganju razvojnih ciljev ob upoštevanju skladnega regionalnega razvoja. Temeljni cilj regionalne politike je zmanjševanje gospodarskih in socialnih neenakosti med različnimi regijami v Skupnosti, kar je zapisano tudi v 158. členu dopolnjene pogodbe o Evropski skupnosti (Mrak, 2004, str. 29).

Prvi zametki regionalne politike EU segajo že v leto 1957, ko je bila s podpisom Rimske pogodbe vzpostavljena Evropska gospodarska skupnost (EGS). Takrat sicer o ekonomski in socialni koheziji še ni bilo govora, vendar so članice EGS že takrat zapisale, da je eden njihovih ciljev tudi zmanjšanje » razlik v stopnji razvitosti različnih regij ter odpravljanje zaostalosti v regijah z manj ugodnimi možnostmi za razvoj, vključno s kmetijskimi območji « (130a člen Pogodbe o Evropski gospodarski skupnosti). S poznejšimi vključitvami relativno revnejših članic in hkrati z večjo heterogenostjo znotraj skupnosti, je rasel tudi njihov vpliv in s tem ideja o skupni kohezijski¹ politiki (Pečar, 2002, str. 20).

To so bili prvi koraki, na poti k uveljavljanju skladnejšega regionalnega razvoja ter zmanjševanju regionalnih razlik znotraj EU. Ker je učinkovita regionalna politika predpogoj za uspešno delovanje načrtovanega skupnega notranjega trga in denarne unije, je bilo v vsakem proračunskem obdobju EU, skupaj z novimi skladi in programi, za to namenjenih več sredstev. Končno je bila s pogodbo v Maastrichtu² (podpisana 1992) regionalna politika vključena tudi v Pogodbo o Evropski uniji. Danes je regionalna politika ena najpomembnejših politik EU, ki temelji na solidarnosti držav članic.

¹ Poleg izraza kohezijska politika je mogoče v praksi pogosto zaslediti tudi termina regionalna politika ali strukturalna politika. Izraz strukturalna politika EU, ki se je s časoma udomačila pri nas, se po vsebini in pomenu ne razlikuje od izraza kohezijska politika EU. Še več, ko govorimo o evropski kohezijski politiki ali o evropski strukturalni politiki ali o evropski regionalni politiki, govorimo v bistvu o evropski politiki, ki zasleduje iste cilje, a različni avtorji zanj uporabljajo različne izraze. Vsi trije izrazi so se v različnih obdobjih različno uporabljali, v zadnjem času pa so se večinoma poenotili v izrazu kohezijska politika EU.

² Pogodba o Evropski uniji (v veljavo stopi leta 1993), ki postavi krepitev socialne in gospodarske kohezije ob bok ostalim temeljnim ciljem kot so ekonomska in monetarna unije ter skupni trg. V skladu z določili te pogodbe so bili oblikovani ukrepi, ki bi krepili ekonomsko in socialno kohezijo ter prispevali k zmanjšanju oziroma odpravi razlik v stopnjah razvoja posameznih regij. Pogodba o EU je tudi predvidela ustanovitev Kohezijskega sklada, ki naj bi nudil podporo projektom na področju okolja in prometa.

Evropska regionalna politika se izvaja s finančnimi instrumenti, znanimi kot strukturni skladi. S podpisom Amsterdamske pogodbe³, ki je stopila v veljavo leta 1999, je še pridobila na pomenu, saj je postala glavni element gospodarske in socialne kohezije. To se odraža tudi na višini finančnih sredstev. Leta 1999 so države članice namenile EU nova sredstva za poglobljeno in razširjeno delovanje v času med letoma 2000 - 2006. Skupaj s to novo finančno perspektivo, imenovano Agenda 2000, so bile med drugim sprejete številne reforme temeljnih politik EU. Glavno vodilo reform na področju regionalne politike je še naprej ostalo osredotočenje na pomoč regijam z razvojnimi zaostanki. To so regije, ki imajo največje težave z infrastrukturo, ustvarjanjem gospodarske aktivnosti in zagotavljanjem poklicnega izpopolnjevanja. Izvrševanje regionalne politike je bilo poenostavljeno z zmanjšanjem števila ukrepov za pomoč, sprejete so bile nekatere spremembe Strukturnih skladov, prilagojeno pa je bilo tudi delovanje Kohezijskega sklada. Reforma je stremela k izboljšanju učinkovitosti vodenja in upravljanja s posameznimi skladi ter razjasnitvi dela odgovornosti, ki so jo prevzele posamezne stranke (Mrak, 2004, str. 32).

Tako za države članice kot tudi posamezne regije je bilo izjemnega pomena spoznanje, da je v njihovem interesu, da vzamejo lastno prihodnost v svoje roke in same upravljajo s sredstvi, ki jih dobijo s strani EU. Rezultat tega spoznanja je decentraliziran sistem upravljanja s strukturnimi sredstvi, v katerem regije in države članice same nosijo odgovornost za upravljanje in nadzor nad porabo sredstev, Komisija pa preverja, ali imajo države članice oziroma regije vzpostavljene primerne in učinkovite revizijske sisteme, ki naj bi zagotavljali pravilno uporabo sredstev v skladu s sprejetimi pravili (Mrak, 2004, str. 32).

Delovanje strukturnih skladov je določeno s splošnimi načeli:

- **Načelo koncentracije** sredstev oziroma ukrepov regije in skupine, ki jih najbolj potrebujejo glede na določene cilje, ki so opredeljeni s prednostnimi nalogami in strogimi kriteriji;
- **Načelo programiranja**, tj. načrtovanega in programiranega usmerjanja sredstev, ki določa, da sredstev ni mogoče pridobiti za posamezne nepovezane investicije, temveč se dodelijo na podlagi razvojnih programov;
- **Načelo partnerstva**, ki pomeni sodelovanje evropske komisije, vlad članic ter lokalnih in regionalnih oblasti;
- **Načelo dodatne pomoči**, ki pomeni, da skladi dopolnjujejo finančna sredstva lastnih sredstev držav članic, ne pa, da jih nadomeščajo. V regionalnih razvojnih programih je tako treba zagotoviti sofinanciranje iz zasebnih in lokalnih virov;
- **Načelo subsidiarnosti**, ki pomeni, da je organizacija skladov administrativno določena z regionalno, nacionalno in evropsko prioriteto, pri tem pa je vloga evropske komisije omejena na poslovanje, kjer je potrebno skupno odločanje;

³ Amsterdamska pogodba ponovno potrdi zavezo držav članic regionalni politiki in poudari pomen skupnega delovanja v boju proti brezposelnosti.

- **Načelo učinkovitega vrednotenja učinkov**, ki naj bi povečalo nadzor učinkovitosti ter uspešnosti, proračunsko disciplino in poenostavitev celotnega sistema pomoči in strukturnih skladov.

Ozemeljska razdelitev Evropske unije na območja, ki lahko prejemajo različne oblike pomoči, se razdeli v tako imenovana ciljna območja (Stojanovska, 2003, str. 5):

- *Ciljno območje 1*: Pod to ciljno območje se uvrstijo regije na ravni statistične klasifikacije ozemeljskih enot 2 (SKTE 2), ki zaostajajo v razvoju in se srečujejo z resnimi problemi nerazvitosti, brezposelnosti, slabe ali pomanjkljive infrastrukture ipd. V ciljno območje 1 so vključena območja, ki imajo bruto domači proizvod na prebivalca po kupni moči manjši od 75 odstotkov povprečja Evropske unije.
- *Ciljno območje 2*: Sem spadajo regije z ekonomskimi in socialnimi problemi, kamor sodijo območja s problemi prestrukturiranja, visoko brezposelnostjo in negativno stopnjo rasti prebivalstva oziroma depopulacijo. Vsi strukturni skladi naj bi z enotnim programom finančno prispevali k razvoju regij teh ciljnih območij.
- *Ciljno območje 3*: Namenjeno je za posodobitev sistema vzgoje, izobraževanja in zaposlovanja kot podpora razvoju človeškega kapitala in je omejeno na območja, ki ne spadajo pod ciljno območje 1.

2.2. Instrumenti skupne regionalne politike EU

Regionalna politika EU temelji na finančni solidarnosti med državami, njen osnovni cilj pa je zmanjševanje gospodarskih in socialnih neenakosti med različnimi regijami v Skupnosti. Izvajanje te politike omogoča prenos sredstev v višini 35 odstotkov proračuna EU, pretežno s strani bogatih držav članic v najmanj razvite regije. Strukturni skladi so bili ustanovljeni z namenom pospeševanja razvoja in zmanjševanja razlik med regijami in državami v Evropski Uniji. Države članice in Evropska Unija s pomočjo strukturnih skladov in njihove pomoči, podpirajo razvoj šibkejših regij. Financiranje projektov poteka s sodelovanjem lokalnih oblasti in države članice tako, da je delovanje Strukturne politike določeno kot dopolnjevanje nacionalnega izvajanja regionalne politike (Stojanovska, 2003, str. 12).

Za izvajanje regionalne politike in doseganje zgoraj naštetih namenov v skladu z Uredbami Sveta št. 1164/94, 1260/99, 1264/1999, 1265/1999 in 1447/2001 skrbijo naslednji finančni instrumenti (Mrak, 2004, str. 34):

- 1) **STRUKTURNI SKLADI** – predstavljajo sredstva za financiranje razvojnih programov v posameznih državah članicah. Skladi spodbujajo različne ekonomske in socialne faktorje konkurenčnosti, za katere je verjetno, da bodo spodbudili ekonomsko dejavnost in gospodarski razvoj v regiji. Preko strukturnih skladov se financirajo programi socialno-ekonomskega razvoja v državah članicah.

Poznamo štiri strukturne sklade:

- **Evropski sklad za regionalni razvoj** (ESSR, *European Regional Development Fund* – *ERDF*). Na začetku delovanja je ta sklad predstavljal zgolj nekakšen kompenzacijski

mehanizem državam, ki so nadpovprečno prispevale v proračun Evropske skupnosti. V današnjem času pa sklad cilja na dvig produktivnosti in konkurenčnosti gospodarstva in usmerja naložbe v proizvodnjo, infrastrukturo, lokalne razvojne projekte in razvoj malega gospodarstva v najmanj razvitih regijah.

- **Evropski socialni sklad** (ESS, *European Social Fund – ESF*). Evropski socialni sklad je bil ustanovljen leta 1957 kot prvi izmed današnjih Strukturnih skladov. Njegova naloga je bila spodbujati nastanek skupnega trga z izboljšanjem možnosti zaposlovanja za delavce. Danes je glavni namen tega sklada preprečevati brezposelnost, spodbujati aktivno iskanje zaposlitve brezposelnih ter vključevanje odrinjenih družbenih skupin na trg dela. ESS pomaga državam članicam pri razvoju trga dela in usposabljanju zaposlenih ter brezposelnih.
- **Evropski kmetijski usmerjevalni in jamstveni sklad** (EKUJS, *European Agricultural Guidance and Guarantee Fund – EAGGF*). EKUJS financira ukrepe razvoja podeželja in pomoči kmetom, jamstveni del sklada pa predvsem v regijah z razvojnimi zaostanki, podpira tudi razvoj podeželja v okviru skupne kmetijske politike. Sklad je bil ustanovljen leta 1962 za namene financiranja skupne kmetijske politike in tudi danes predstavlja EKUJS orodje EU za izvajanje skupne kmetijske politike ter vir financiranja izdatkov, povezanih s tem področjem. *Jamstveni del EKUJS* je namenjen financiranju tržno-cenovne politike, ki prejema največji del sredstev iz evropske blagajne. Sklad krije predvsem stroške, povezane z izvajanjem tržnih redov, ima popolno odgovornost za uresničevanje cenovne politike ter usmerja in nadzira delovanje strukturnih in razvojnih programov v okviru kmetijstva, ki spremljajo tržno-cenovne podpore. *Usmerjevalni del EKUJS* financira ukrepe za razvoj podeželja in pomoči kmetom v regijah z razvojnimi zaostanki.
- **Finančni instrument za usmerjanje ribištva** (FIUR, *Financial Instrument for Fisheries Guidance – FIFG*). Finančni instrument za usmerjanje ribištva je deloval v okviru Kmetijskega sklada, z letom 1993 pa je postal samostojni instrument oz. sistem Skupnosti za ribištvo in marikulturo, ki igra pomembno vlogo pri subvencioniranju ribiškega sektorja. Ukrepi sklada so usmerjeni v prilagoditev, posodobitev in modernizacijo ribiškega sektorja ter ribiške flote, razvoj ribogojnic in ostalih morskih gojišč, zaščito posebnih morskih predelov, pomoč pri nabavi opreme za ribiče in pristanišča ter podporo trženjski dejavnosti.

2) **KOHEZIJSKI SKLAD** – to je poseben sklad, ki skrbi za financiranje projektov, namenjenih izboljšanju okolja ter razvoju prometne infrastrukture v državah članicah, kateri bruto nacionalni proizvod (BNP) na prebivalca je manjši od 90 odstotkov povprečja EU. Kohezijski sklad je bil oblikovan leta 1993 z Maastrichtsko pogodbo za pomoč najmanj razvitim državam članicam. Za razliko od strukturnih skladov, je pomoč, namesto posameznim manj razvitim regijam, namenjena celotni državi in sicer le za projekte na področju okolja ter transportne infrastrukture.

Finančna pomoč sklada je usmerjena v (Stojanovska, 2003, str. 15):

- okolje-varstvene projekte, ki dopolnjujejo razvoj politike okolja,
- projekte za transportno infrastrukturo skupnih interesov, ki jih financirajo članice,

- preliminirane študije, ki se nanašajo na projekte in njihovo realizacijo,
- pripravljalne projekte, ki analizirajo stroške in prihodke ter tehnično podporo projektov.

3) EVROPSKA INVESTICIJSKA BANKA (EIB) - EIB je finančna institucija, ki s kreditiranjem spodbuja ekonomsko in socialno kohezijo in trajnostni razvoj. Finančno pomoč daje v obliki (Mrak, 2004, str. 35):

- posojil in delnega financiranja investicijskih projektov,
- globalnih posojil
- garancij in
- delnega financiranja tehnične pomoči in študij za pripravo projektov.

Njena posojila so namenjena različnim področjem kot so na primer varovanje okolja, izgradnja telekomunikacijskih omrežij, pomoč malim in srednjim podjetjem, izgradnja energetske infrastrukture, investicije v zdravstvo, izobraževanje, storitve in industrija. Naloga Evropske investicijske banke je, da v interesu Skupnosti prispeva k uravnoteženemu in nemotenemu razvoju skupnega trga, pri čemer ima dostop do trga kapitala in uporablja lastna sredstva.

2.3. Regionalna politika Slovenije

2.3.1. Upravno teritorialna razdelitev Slovenije

Ob osamosvojitvi je bila Slovenija razdeljena na 62 občin. Takrat je imela povprečna slovenska občina 31.709 prebivalcev in je obsegala 327 km². Občine so bile po površini veliko večje od občin sosednjih držav, po velikosti in pristojnostih pa nekje med klasično občino in upravnim okrajem. Približno 80% vseh nalog je bilo državnega značaja. Predstavljale so prvo stopnjo državne oblasti, zato so bile temeljne krajevne potrebe prebivalstva prenesene na krajevne skupnosti. Teh je bilo okoli 1.250, vključevale pa so vseh 6.000 naselij v Sloveniji. Organizacijsko je bila takšna ureditev občin nekje med državno upravo in lokalno samoupravo. Naloge in dejavnosti so se med seboj prepletale in stanje ni ustrezalo niti standardom upravljanja državne uprave niti interesom lokalne samouprave (Pečar, 2002, str. 12).

Z osamosvojitvijo je bila sprejeta nova ustava, ki izrecno navaja občine kot obliko lokalne samouprave in predvideva možnost prostovoljnega povezovanja občin v širše lokalne samoupravne skupnosti. Po ustavi so v Sloveniji obvezne lokalne skupnosti le občine, v katerih pristojnost sodijo krajevne zadeve. Po predhodnem soglasju vseh občin lahko država nanje prenese opravljanje posameznih nalog iz pristojnosti države, če za to zagotovi tudi potrebna sredstva. Ustava tudi dopušča, da si mesta ob posebnih pogojih, ki jih določa zakon, lahko pridobijo status mestne občine (Pečar, 2002, str. 12). Zakon o lokalni samoupravi je bil sprejet konec leta 1993 (Ur. l. RS 72/93). Naslednje leto je bil sprejet še Zakon o ustanovitvi

občin in določitvi njihovih območij (Ur.l. RS 60/94, 69/94, 69/94-popr., 56/98). S tem zakonom je v letu 1995 prišlo do izoblikovanja 147 občin (Pečar, 2002, str. 12).

Proces teritorialnega preoblikovanja državne uprave pa s tem še ni bil končan. Sledila je vrsta pritožb na ustavno sodišče in spomladi leta 1997 je stekel postopek za ustanovitev novih občin in uveljavitev nekaterih sprememb. Spremembe so šle v smeri še večjega drobljenja že tako majhnih občin. Avgusta leta 1998 se je število občin povečalo na 192. V letu 2002 pa je bilo podanih kar 61 predlogov za ustanovitev občin, oz. za določitev njihovih območij, spremembo območij občin, spremembo imen, sedežev občin ali spremembo njihovega statusa.

2.3.2. Uvedba pokrajin v Sloveniji

Zaradi vedno večje vloge, ki jo imajo regije v zgodovinskem, kulturnem in gospodarskem pogledu, je potreba po oblikovanju take vmesne stopnje, ki bi imela tudi upravno-administrativne funkcije, toliko večja. To vmesno stopnjo naj bi opredelil Zakon o ustanovitvi pokrajin, ki je že dalj časa v pripravi.

Pokrajina je opredeljena kot samoupravna lokalna skupnost, ki opravlja lokalne zadeve širšega pomena ter zadeve iz državne pristojnosti, ki jih država nanjo prenese. V pokrajino se prostovoljno povežejo občine na zaokroženem območju, kjer obstajajo trajnejši odnosi med občinami in njihovimi prebivalci zaradi uresničevanja skupnih potreb in interesov občin in njihovih prebivalcev ter ohranjajo identiteto območja. Pokrajina ima svojo upravo in različne organe, za uresničevanje njenih nalog pa so ji zagotovljeni tudi ustrezni viri finančnih sredstev (Predlog zakona o pokrajinah s tezami za normativno ureditev, 1998).

Po mnenju večine strokovnjakov kažeta razvoj lokalne samouprave od osamosvojitve naprej in pretirana centralizacija nalog na potrebo po krepitvi moči občine v razmerju do države prek pokrajine kot druge (širše) ravni lokalne samouprave. Pokrajina bi naj v medsebojni povezanosti opravljala državne naloge, ki jih je potrebno opravljati na prostoru pokrajin, in samoupravne naloge lokalnega pomena. Eden najbolj utemeljenih razlogov v prid regionalizaciji Slovenije je gotovo dejstvo, da so se po sprejetju nove slovenske ustave razvojne razlike med slovenskimi pokrajinami še dodatno poglobile. Močno nadpovprečno rast in hiter razvoj kaže osrednja regija z Ljubljano kot glavnim mestom; tej regiji do določene mere sledi še obalno območje ter nekateri regionalni centri. Sloveniji grozijo velike razlike v stopnji razvoja in kakovosti življenja prebivalcev v njenih različnih delih, ki bodo po eni strani poglobljale razlike med regijami, po drugi strani pa krepile odpor do njenega središča. Za uspešen razvoj Slovenije je ključnega pomena, da se proces marginalizacije vsega, kar ni okolica državnega središča, ne nadaljuje (Haček, 2003, str.19).

Vlada Republike Slovenije je julija 2001 sprejela izhodišča in predloge za nadaljnji razvoj lokalne samouprave, v katerih je poudarjeno, da so pokrajine:

- druga raven lokalne samouprave (kar bo formalizirano po spremembi Ustave RS),

- teritorialne skupnosti s položajem pravne osebe, z lastnim premoženjem in lastnimi finančnimi sredstvi,
- imajo izvirne pristojnosti, pri opredelitvi katerih se upošteva načelo subsidiarnosti in na njegovi podlagi postopni prenos vseh tistih državnih pristojnosti na pokrajine, ki jih je mogoče upravljati na nižji ravni, prav tako pa se prenesejo na pokrajine le tiste naloge iz občin, ki jih občine niso sposobne same upravljati.

Zakon o ustanovitvi pokrajin je pripravljen, vendar je predhodno potrebno počakati še na ustavne spremembe, ki bodo ustanovitev pokrajin omogočile. Konec junija 2006 so poslanci po petnajstih letih razprav dali zeleno luč za ustanovitev pokrajin, saj je večina prepričana, da sedanja ustavna ureditev, ki je to vprašanje prepuščala samoiniciativnemu dogovarjanju občin, ni dala zelenih rezultatov (Taškar, 2006). Minister za lokalno samoupravo in regionalno politiko dr. Ivan Žagar je na okrogli mizi v Litiji o pokrajinah in njenih nalogah poudaril, da je s sprejemom ustavnega zakona za spremembo ustave končno odprta pot drugi fazi lokalne samouprave. Sveženj štirih zakonov (Zakona o pokrajinah, o volitvah v pokrajinske svete, o financiranju pokrajin in o postopku za ustanovitev pokrajin) bo predvidoma sprejet, po besedah ministra, v letu 2007 (Rajšek, 2006).

2.3.3. Standardna klasifikacija teritorialnih enot

Ob nerazvitosti upravnih enot, hierarhično nadrejenim občini, je Slovenija zaradi potreb po usklajenosti s teritorialno nomenklaturou EU NUTS (Nomenclature des Unites Territorielle pour Statistique), svoj teritorij, primerljivo s to nomenklaturou, statistično razdelila v 11 hierarhično povezanih ravni. Z uredbo vlade je bila v letu 2000 sprejeta odločitev o vpeljavi standardne klasifikacije enot SKTE. Le-ta je v prvih petih ravneh usklajena z ravnmi NUTS.

Ravni SKTE-0 in SKTE-1 predstavlja država v celoti, na ravni SKTE-2 sta opredeljeni Ljubljanska urbana regija in Preostala Slovenija, na ravni SKTE-3 pa je opredeljenih dvanajst regij (Pomurska, Podravska, Koroška, Savinjska, Zasavska, Srednjeposavska, Jugovzhodna Slovenija, Osrednjeslovenska, Gorenjska, Notranjsko-kraška, Goriška in Obalno-kraška). Raven SKTE-4 predstavlja 58 upravnih enot, raven SKTE-5 pa 192 občin. Nižje teritorialne enote služijo za posebne statistične in geoinformacijske potrebe (Strategija regionalnega razvoja Slovenije, 2001, str. 4).

SKTE se uporablja za podporo regionalnemu razvoju, pri strokovnem načrtovanju in merjenju učinkov regionalne politike, za socioekonomske analize ter pri harmonizaciji regionalnih podatkov, ki so bili potrebni za vključevanje v Evropsko unijo, s čimer je Slovenija postopno uveljavljala načelo teritorialne koncentracije strukturnih pomoči in dosegala cilje socialne kohezije (Uredba o standardni klasifikaciji teritorialnih enot, 2000).

Opredelitev teritorialnih enot je za Slovenijo v prvi meri pomembna zaradi črpanja sredstev strukturnih skladov iz EU. Večina sredstev strukturnih skladov se podeljuje regijam nivoja NUTS 2 in NUTS 3 (Krajnc, 2001, str. 22). Za vključitev v strukturno politiko Evropske unije

so pomembne ravni SKTE-0 (osnova za kohezijsko politiko), SKTE-2 (t.i. Cilj 1 v okviru strukturne politike) in SKTE-3 (Cilj 2 strukturne politike, pobuda INTERREG).

Tabela 1: Teritorialna členitev Slovenije po SKTE in povezava z NUTS

SKTE	NUTS	ČLENITEV
SKTE 0	NUTS 0	država v celoti
SKTE 1	NUTS 1	država v celoti
SKTE 2	NUTS 2	dve enoti: Ljubljanska urbana regija, preostala Slovenija ali Tri enote: Ljubljanska urbana regija, Slovenija-vzhod, Slovenija-zahod
SKTE 3	NUTS 3	12 statističnih regij
SKTE 4	NUTS 4	58 upravnih enot
SKTE 5	NUTS 5	193 občin (do sredine leta 2002 192 občin)
SKTE 6		krajevne, vaške, mestne skupnosti
SKTE 7		naselja
SKTE 8		statistični, prostorski okoliš
SKTE 9		klasične nepremičnine
SKTE 10		točkovni geokodirani objekti

Vir: Uredba o standardni klasifikaciji teritorialnih enot, 2000.

2.4. Regionalna politika Slovenije pred letom 2000

V Sloveniji se je politika pospeševanja Skladnejšega Regionalnega razvoja začela že v zgodnjih sedemdesetih letih. Takrat je bil sprejet prvi Zakon o ukrepih za pospeševanje razvoja manj razvitih območij. Na osnovi treh kriterijev (narodnega dohodka na prebivalca, deleža kmečkega prebivalstva in delež zaposlenega prebivalstva) je določil občine, ki so veljale za manj razvite in za katere so bili predvideni posebni ukrepi. Takrat so manj razvita območja obsegala 18,9% površine in 18,2% prebivalstva Slovenije. Nato so se vsakih pet let (skladno s takratnim sistemom načrtovanja) spreminjali kriteriji, območja in ukrepi za pospeševanje regionalnega razvoja. Konec leta 1990 je bil sprejet Zakon o spodbujanju razvoja demografsko ogroženih območij v Republiki Sloveniji. Usmerjen je bil predvsem na reševanje demografskih problemov. Zakon je opredelil strnjena demografsko ogrožena območja na osnovi dveh demografskih kriterijev – indeks staranja in indeks rasti prebivalstva (Pečar, 2002, str. 14).

Sistem pospeševanja skladnejšega regionalnega razvoja v 70-ih in 80-ih letih je dal določene pozitivne rezultate, vendar pa je bil premalo učinkovit. Na slabše razvitih območjih se je izboljšala opremljenost z gospodarsko in družbeno infrastrukturo, struktura gospodarstva je postala bolj pestra, zaposlenost je rasla hitreje kot v povprečju Slovenije. Ker pa so bila vlaganja predvsem delovno intenzivna, velik del šolane mladine ni dobil ustrezne zaposlitve na teh območjih in se je nadaljevalo odseljevanje prebivalstva, zlasti z nekaterih slabše razvitih geografskih, hribovitih in obmejnih območij.

Razloge za neuspešnost regionalne politike v 90-ih letih lahko strnemo v naslednje štiri vzroke (Majcen, 2004):

- a) Zmanjševanje sredstev za neposredno regionalno politiko in neustrezna organiziranost neposrednega spodbujanja regionalnega razvoja. Po osamosvojitvi je bila regionalna politika potisnjena v ozadje. V tem obdobju je imelo prednost oblikovanje politične in administrativne strukture nove države, v ospredju so bile makroekonomske dileme gospodarske tranzicije in močna centralizacija sredstev in odločanja na ravni države.
- b) Osredotočenje le na demografske kazalce.
- c) Odsotnost koordinacije sektorskih politik. V Sloveniji imajo sektorji in s tem sektorske politike izredno močno vlogo. Številne sektorske politike imajo močan regionalni vpliv in zato je z vidika razvoja posamezne regije izredno pomembno, da se zagotovi povezava in koordinacija v načelih, ciljih, strategiji in ukrepih sektorskih politik, ki imajo pomemben vpliv na regionalni razvoj.
- d) Odsotnost regionalne strukturne politike. Slovenska ekonomska politika je bila vodena izrazito centralistično, saj regionalna raven nima v vodenju posameznih politik pomembnejše vloge, kar pa je deloma tudi pogojeno z odsotnostjo pokrajin.

2.5. Regionalna politika po letu 2000

Pri obravnavi slovenske regionalne politike so pomembni trije temeljni dokumenti:

- Strategija regionalnega razvoja Slovenije (SRRS) je temeljni strateški dokument slovenske regionalne politike. V skladu s Strategijo gospodarskega razvoja Slovenije in Prostorskim planom Slovenije opredeljuje cilje regionalnega razvoja ter določa instrumente in politiko za doseganje teh ciljev (SRRS, 2001).
- Strategija gospodarskega razvoja Slovenije (SGRS) je krovni strateški dokument, ki je določal smernice gospodarskega razvoja do leta 2006. Cilj strategije je trajnostno povečanje blaginje prebivalcev v Sloveniji (SGRS, 2001).
- Državni razvojni program temelji na SGRS in je izvedbeni dokument. Cilja sta zmanjševanje gospodarskega zaostanka Slovenije glede na povprečje EU in zaustavitev povečevanja razlik med slovenskimi regijami (DRP, 2006).

V letu 1999 je bil sprejet Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja⁴ (Ur.l. 60/99), temu pa so v letu 2000 in 2001 sledili še podzakonski akti, ki ga je v novembru leta 2005 nadomestil novi Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja – 1 (Uradni list RS, št. 93-4020/2005). Ta zakon določa cilje, načela in organiziranost za spodbujanje skladnega regionalnega razvoja, kot temeljne sestavine razvojne politike v Republiki Sloveniji in Evropski Uniji, na državni, regionalni in lokalni ravni, dodeljevanje razvojnih spodbud ter postopek izvedbe projektnega financiranja, pri katerem se javna in zasebna sredstva povezujejo za spodbujanje razvoja (ZSRR – 1, 2005).

⁴ V nadaljevanju ZSRR.

Cilji spodbujanja skladnega regionalnega razvoja so (ZSRR – 1, 2005):

- Zmanjševanje razlik v gospodarski razvitosti in življenjskih možnosti prebivalstva med posameznimi območji v državi;
- Preprečevanje nastajanja novih območij z večjimi razvojnimi problemi;
- Spodbujanje policentričnega razvoja poselitve in policentričnega gospodarskega razvoja;
- Razvoj in povečanje konkurenčnosti gospodarstva v vseh razvojnih regijah, ob upoštevanju njihovih posebnosti;
- Zniževanje stopnje brezposelnosti v razvojnih regijah oziroma povečanje zaposlenosti in odprava strukturnih neskladij na trgu dela;
- Povečanje blaginje prebivalstva v razvojnih regijah, ob upoštevanju načel trajnostnega razvoja in njihovih posebnosti;
- Krepitev socialnega kapitala in inovacijske sposobnosti v razvojnih regijah;
- Ohranjanje in razvijanje kulturne identitete z ustvarjanjem pogojev za kulturno ustvarjalnost in raznolikost, trajnostni razvoj kulturne dediščine in dostopnost do kulturnih dobrin v razvojnih regijah;
- Spodbujanje vseživljenjskega učenja v podporo zviševanja izobrazbene ravni prebivalstva in povečanja dostopa do izobraževanja in usposabljanja za vse;
- Uveljavljanje celostnega pristopa pri razvoju podeželja;
- Zmanjševanje razlik v kakovosti življenja ter ekonomski in socialni blaginji ob upoštevanju varstva okolja, varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami in zmanjševanje razlik v zdravju;
- Uveljavljanje integriranih regionalnih strategij informacijske družbe;
- Razvoj območij obeh avtohtonih narodnih manjšin in naselij romske skupnosti v Republiki Sloveniji;
- Spodbujanje gospodarskega sodelovanja s Slovenci iz sveta.

Leta 2001 je bila vzpostavljena Agencija za regionalni razvoj ter postopamo tudi 12 zametkov regionalnih razvojnih agencij. Temu je sledila v skladu z Zakonom o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja sprejeta Strategija regionalnega razvoja Slovenije (v nadaljevanju SRRS). SRRS je v Zakonu o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja opredeljena kot dolgoročni strateški dokument države, ki v skladu s Strategijo gospodarskega razvoja Slovenije in Prostorskim planom Slovenije opredeljuje cilje regionalnega razvoja ter določa instrumente in politiko za doseganje teh ciljev (SRRS, 2001).

Vizija regionalnega razvoja v Sloveniji so uravnoteženi gospodarski, socialni, kulturni, prostorski in okoljski vidiki razvoja v vseh slovenskih regijah, kar bo zagotovilo visoko življenjsko raven in kakovost bivalnega okolja vseh prebivalcev Slovenije.

Zmanjševanje razvojnega zaostanka Slovenije in slovenskih regij za povprečjem Evropske unije bo dolgotrajen proces, ki ga je možno pospešiti le z dvigom konkurenčnosti Slovenije in slovenskih regij. Dolgoročni cilj je doseganje visoke življenjske ravni in kvalitete življenja prebivalcev vseh slovenskih regij s pospeševanjem okolju prijaznega gospodarstva.

Te cilje bo mogoče doseči s (SRRS, 2001, str. 6):

- **Konkurenčnim gospodarstvom** (dvig bruto dodane vrednosti na zaposlenega, dvig inovativnosti v podjetjih, povečanje R&R izdatkov, povezovanje podjetij, dvig ravni znanja v podjetjih, informatizacija podjetij, okoljski pristop, nastop na najzahtevnejših trgih).
- **Izboljšanje človeškega kapitala v slovenskih regijah** (dvig izobrazbene ravni in znanja prebivalstva in zaposlenih, izboljšanje zdravstvenega stanja prebivalstva).
- **Izboljšanje infrastrukture** (lokalne in medregionalne prometne povezave, ustrezna telekomunikacijska infrastruktura, rešitev prostorskih vprašanj obstoječih in novih podjetij, izgradnja regionalne razvojne infrastrukture - inkubatorji, tehnološki parki, podjetniške cone - izboljšanje komunalne infrastrukture).
- **Ustrezno institucionalno organiziranostjo** tako, da se bo ustvarila razvojna mreža organizacij na nacionalni, regionalni in lokalni ravni, ki bo s kombiniranjem državnih in civilno družbenih organizacijskih struktur sposobna a) celovito, dolgoročno in strateško mobilizirati in usmerjati razvojne potencialne v regiji, kar pomeni vključevanje ključnih osebnosti, ki imajo strokovno, politično in osebno avtoriteto in ugled, b) povezovati razvoj regij z nacionalnimi razvojnimi programi ter z mednarodnimi programi in projekti na bilateralni in multilateralni ravni (visoka strokovnost, dobra informiranost, ustrezna finančna sredstva, ustrezni programi in projekti).

Aktivnosti, povezane s prejemom SRRS, so se izvršile v juliju 2001. Strategijo se je podobno, kot velja za ostale razvojne dokumente, pripravilo za obdobje do leta 2006. Strategija poleg splošnejših ciljev vsebuje tudi natančno kvantificirane cilje, katere smo v sistemu spodbujanja skladnega regionalnega razvoja dosegli do leta 2006 (SRRS, 2001, str. 7):

- Zaustavitev rasti regionalnih razlik, pri čemer se poudarja celosten razvoj mest, ki so skupaj s podeželjem nosilci regionalnega razvoja;
- Trajnostni razvoj vseh regij in preprečevanje nastanka novih območij z večjimi razvojnimi problemi;
- Ohranjanje minimalne poseljenosti na celotnem ozemlju RS;
- Izboljšanje relativnega položaja slovenskih regij (merjeno v BDP p. c. po kupni moči) v primerjavi z obmejnimi regijami Italije in Avstrije;
- Zmanjšanje medregionalnih razlik v zdravju prebivalstva, ki se pojavljajo kot posledica slabših razvojnih možnosti in slabše dostopnosti do zdravstvene službe.

Reforma regionalne politike, ki se je začela s sprejetjem Zakona o skladnem regionalnem razvoju v letu 1999 in sprejetjem Strategije regionalnega razvoja v letu 2001, je dolgotrajen proces, katerega učinki so lahko vidni šele na dolgi rok. V letu 2002 so se v glavnem zaključili procesi institucionalne izgradnje, obenem pa so se postopoma začela uveljavljati načela slovenske regionalne politike tudi v praksi. V letu 2002 se je namreč začela bolj dosledno izvajati ciljna naravnost regionalne politike z usmeritvijo tudi posrednih sredstev za regionalni razvoj v prednostna območja regionalne politike. To pomeni, da so tudi ministrstva, javni skladi in agencije, ko dodeljujejo razvojne spodbude, upoštevali regionalni

kriterij na ta način, da so spodbude v čim večji meri dodeljevali občinam in regijam, ki najbolj zaostajajo v razvoju (Pečar 2002, str. 19).

Makroekonomski kazalniki za leto 2004 kažejo ugodno sliko razvoja Slovenije. Gospodarska rast je bila najvišja v zadnjih petih letih (4,6%), (Poročilo o regionalnem razvoju 2004). V letu 2005 je bila gospodarska rast 3,9%. Pozitivna gibanja je bilo mogoče opaziti pri rasti zaposlenosti (0,1%) in znižanju registrirane stopnje brezposelnosti z (11,2% v letu 2003 na 10,3% v letu 2004). Ugoden položaj Slovenije je razviden tudi iz mednarodnih primerjav.

2.6. Regionalna politika Slovenije z vstopom v Evropsko unijo

Leta 1992 je Slovenija zaprosila za sklenitev Evropskega sporazuma o pridružitvi. 10. junija 1996 je bil podpisan Evropski sporazum o pridružitvi med Republiko Slovenijo na eni strani in Evropskimi skupnostmi in njihovimi državami članicami, ki delujejo v okviru Evropske unije, na drugi strani. Sporazum je v veljavo stopil 1. februarja 1999. Takoj po podpisu sporazuma je Slovenija tudi formalno zaprosila za članstvo v Uniji. Marca 1998 so se začela pristopna pogajanja med Slovenijo in Evropsko unijo, ki so se končala konec leta 2002, kjer je Evropski svet hkrati potrdil, da lahko Slovenija postane članica EU 1. maja 2004. Regionalna politika je v Sloveniji izrednega pomena, saj država teži k čim bolj enakomerni razvitosti svojega ozemlja. Spodbujanje skladnejšega regionalnega razvoja in zmanjševanje razlik med posameznimi območji krepí ekonomsko in socialno kohezijo ter tako pomaga enakomernejšemu razvoju celotnega ozemlja ne glede na razlike, ki izhajajo iz različne razpoložljivosti naravnih, gospodarskih, socialnih in drugih virov na posameznih področjih.

2.6.1. Predpristopna finančna pomoč

Slovenija je postala prejemnica pomoči v okviru programa PHARE leta 1992 s podpisom Okvirnega sporazuma med Vlado RS in Evropsko komisijo o uresničevanju ukrepov o finančnem, tehničnem in drugih oblikah sodelovanja. V začetku so bila sredstva programa PHARE namenjena predvsem prestrukturiranju gospodarstva. Kasneje, z doseženim napredkom v tranzicijskem obdobju, se je vloga programa PHARE spreminjala in usmerjala na nova prednostna področja delovanja in priprave Slovenije na polnopravno članstvo v EU (Mrak, 2004, str. 114).

Predpristopna pomoč se lahko razdeli v 3 obdobja (EPD 2004-2006, 2006):

- a) 1992 – 1995; predhodno obdobje
- b) 1996 – 1999; predpristopno obdobje

V tem obdobju je Slovenija uspešno izvajala potrebne priprave na prevzemanje obveznosti bodočega članstva v EU (prevzemanje evropskega pravnega reda), sodelovala pri razvoju medevropskih povezav in usmerjala sredstva pomoči tudi v gospodarsko in družbeno reformo v skladu s svojimi splošnimi strateškimi cilji. V obdobju 1992 – 1999 je bilo Sloveniji dodeljenih 290 milijonov evrov znotraj programa Phare in 50 milijonov evrov v obliki dvostranske pomoči (EPD 2004-2006, 2006, str. 66).

c) 2000 – 2006; pristopno obdobje

V okviru Agende 2000 se je finančna pomoč za vse države kandidatke povečala na 3 milijarde evrov. Program Phare je bil preusmerjen, uvedena pa sta bila dva dodatna predpristopna instrumenta: ISPA (okoljska in prometna infrastruktura) in SAPARD (razvoj kmetijstva in podeželja), ki sta pripomogla, da se Slovenija pripravi na učinkovito izrabo sredstev iz strukturnih in kohezijskega sklada v bližnji prihodnosti.

Tabela 2: Pregled predpristopnih pomoči za Slovenijo v letih 1992 –2003 v EUR

Program	Znesek
PHARE 1992-2002	339.160.710
ISPA 2000-2002	84.500.000
SAPARD 2000-2003	25.700.000
Programi predpristopne pomoči - skupaj	449.360.710

Vir: Mrak, 2004, str. 115.

- **Program PHARE** je bil ustanovljen leta 1989 in je bil sprva namenjen za pomoč poljskemu in madžarskemu gospodarstvu. Kasneje se je njegov domet razširil na podporo nekdanjim komunističnim državam srednje in vzhodne Evrope ter njihovim naporom za vzpostavitev demokracije in tržnega gospodarstva. Program Phare je na ta način postal osrednji program predpristopne pomoči, katerega osnovni namen je posodobitev administrativne usposobljenosti držav članic za učinkovito izvajanje evropske zakonodaje in podpora najbolj potrebnim investicijam na področju ekonomske in socialne kohezije. Slovenija je postala upravičena do pomoči iz programa Phare leta 1992. V obdobju 1992-1995 (tranzicijsko obdobje) so bila sredstva namenjena v področja privatizacije in prestrukturiranje gospodarstva, javnih financ in bančništva, okolja, energetike in kmetijstva ter v področja izobraževanja, znanosti in tehnologije. Med letoma 1996 in 1999 (predpristopno obdobje) je pomoč temeljila na izvajanju predpristopne strategije, katere glavne komponente so priprave na prevzemanje pravnega reda EU ter obveznosti bodočega članstva. Pomoč, ki prihaja v Slovenijo skozi program Phare, je tudi po letu 2000 ostala ključni instrument pomoči v procesu pridružitve (Mrak, 2004, str. 117).
- **Program ISPA** je začel delovati leta 2000 kot instrument predpristopne strukturne politike. Program je namenjen sofinanciranju večjih projektov s področja varovanja okolja in prometne infrastrukture. Prvo leto izvajanja programa Ispa je bilo za Slovenijo zelo uspešno, saj ji je edini med državami kandidatkami uspelo zagotoviti najvišji mogoči delež finančnih sredstev, in sicer z ustreznim številom dobro pripravljenih projektnih predlogov (Mrak, 2004, str. 127).
- **Program SAPARD** je poseben predpristopni program, ki podpira projekte s področja kmetijstva in razvoja podeželja, v okviru katerih se države kandidatke pripravljajo na

članstvo v skupni kmetijski politiki EU. V okviru programa Sapard je bilo v obdobju od leta 2000 do konca leta 2002 Sloveniji dodeljenih 19,4 milijona evrov pomoči ali 4,4 milijarde slovenskih tolarjev, do leta 2006 pa naj bi prejela skupno 45,1 milijona evrov pomoči. Slovenski državni program za razvoj podeželja za obdobje 2000-2006, ki ga je v letu 2000 potrdila Evropska komisija, opredeljuje načine porabe finančne pomoči (Mrak, 2004, str. 126).

2.6.2. Pomoč po vstopu v Evropsko unijo

Z vstopom v Evropsko unijo si je tudi Slovenija zagotovila pravico do črpanja sredstev iz Evropskega sklada za regionalni razvoj (ESRR). Dostop do ESRR za državo pomeni nov instrument za vzpodbujanje gospodarske rasti in zaposlenosti, za podjetja in druge možne prejemnike sredstev pa dodaten vir sofinanciranja projektov. Vsebine, ki jim je Slovenija za obdobje 2004-2006 namenila sredstva strukturnih skladov, so opredeljene v Enotnem programskem dokumentu RS za programsko obdobje 2004-2006 (EPD). Sredstva ESRR se dodeljujejo projektom, za katere se oceni, da bodo največ prispevali k ciljem, določenim v EPD. Osnovna cilja EPD, skupna vsem skladom, sta gospodarski razvoj Slovenije in povečanje zaposlenosti (EU skladi).

Za potrebe izvajanja strukturnih instrumentov se Slovenija obravnava kot ena sama regija. V evropskem žargonu to pomeni ena NUTS II regija. Slovenija v tem obdobju prejema pomoč iz vseh štirih strukturnih skladov, kohezijskega sklada in dveh pobud skupnosti: Interreg III in Equal. Pomoč se izvaja na območju celotne Slovenije, pri čemer EPD spodbuja skladen regionalni razvoj preko prostorske usmerjenosti posameznih ukrepov.

V pogajanjih na področju kohezijske politike je bilo doseženo, da je Slovenija v obdobju 2004-2006 iz naslova strukturnih skladov in kohezijskega sklada, prejela 458 milijonov evrov oziroma 110 milijard tolarjev nepovratnih sredstev pomoči. Slovenija je bila do konca obdobja 2006 upravičena do sredstev iz t.i. cilja 1, kamor EU usmerja več kot 2/3 sredstev strukturnih skladov (EU skladi). Sredstva iz strukturnih skladov so bila pomembno dopolnilo domačim ukrepom podpiranja razvoja.

Kot tudi vse druge nove članice EU, se tudi Slovenija v prvih letih članstva srečuje z začetnimi težavami na področju izvajanja kohezijske politike. Tako pri izvajanju strukturnih skladov kot Kohezijskega sklada se ugotavlja precejšen del nerealiziranih odhodkov, ki so bili sicer v državnem proračunu načrtovani za realizacijo. Organ upravljanja je pristopil k ukrepom za izboljšanje administrativne absorpcijske sposobnosti in poenostavitvam sistema izvajanja strukturnih skladov ter intenzivnem vlaganju v človeške vire (Osutek DRP 2007-2013, 2006, str. 38). Tako se postopoma povečuje odzivnost, učinkovitost in transparentnost sistema. K izboljšanju črpanja sredstev strukturnih skladov pa so pripomogli tudi vedno boljše pripravljene instrumenti, transparentna in jasnejša navodila in usmeritve, natančneje definirani upravičeni stroški in boljše promocija in informiranje, posebej pa še usposobljenost institucij, vključenih v izvedbo.

Tabela 3: Indikativna razporeditev sredstev po skladih (v milijonih EUR)

	Kohezijski sklad	Evropski sklad za regionalni razvoj	Evropski socialni sklad	Sklad za razvoj podeželja	Sklad za ribištvo	Skupaj
Sredstva EU	1.236	1.848	645	771	18	4.518
Lastna udeležba	218	326	114	257	6	921
Skupaj	1.454	2.174	759	1.028	24	5.439

Vir: Osutek DRP za obdobje 2007-2013, 2006, str. 69.

Finančni okvir kohezijskih sredstev, ki si ga je Slovenija zagotovila v okviru pogajanj za naslednjo finančno perspektivo EU je večji od tistega, ki je bil na voljo za programsko obdobje 2004-2006. V okviru nove finančne perspektive EU 2007-2013 bo Sloveniji za področje kohezijske politike na voljo 3.729 mio EUR, za program razvoja podeželja 771 mio EUR in za program razvoja ribištva 18,5 mio EUR. Skupaj naj bi Slovenija prejela za vse programe, ki so del Državnega razvojnega programa 2007-2013 4.518 mio EUR (Osutek DRP 2007-2013, 2006, str. 67).

Slovenija je v preteklem desetletju uspela zmanjševati razkorak do povprečja EU, obstajajo pa še neizkoriščene možnosti glede dinamike zmanjševanja tega razkoraka. Postopne spremembe in počasne reforme ekonomskega in socialnega modela družbe so sicer zmanjševale ekonomska tveganja in zniževale socialno ceno postsocialističnih sprememb, toda sedaj je Slovenija v točki, ko so razvojni stroški gradualizma večji od njegovih koristi. To pomeni, da država potrebuje bistveno spremembo na področju strukturnih reform socialne države in aktivnejšo politiko globalne konkurenčnosti, ki bo pospeševala podjetništvo in prestrukturiranje podjetij. Sedaj mora premišljena kombinacija makroekonomskih politik – monetarne, fiskalne, dohodkovne in cenovne – zagotoviti nominalno konvergenco znotraj EU.

3. EKONOMSKI IN SOCIALNI RAZVOJ SAVINJSKE REGIJE

3.1. Opis regije

3.1.1. Lokacija

Regija leži na vzhodni polovici Slovenije in meji na severo-zahodu na razvito Ljubljansko regijo, na severu na Koroško, na vzhodu na Podravsko, na jugu na Zasavsko in Posavsko regijo. Savinjska regija na severo-zahodu meji tudi na Avstrijo, na jugo-vzhodu pa na Hrvaško. Zaradi goratega terena na meji z Avstrijo je prehodnost med regijo in sosednjo državo slabša (manjši prehod Pavličovo sedlo).

Savinjska regija vključuje 31 občin, ki so bile po prostorsko-socialno-ekonomskih kriterijih oblikovane v pet relativno homogenih subregij oziroma partnerstev. V regiji je osem Upravnih enot – Celje, Laško, Mozirje, Slovenske Konjice, Šentjur pri Celju, Šmarje pri Jelšah, Velenje in Žalec. V regiji prevladujeta dve urbani središči – Celje in Velenje, kjer je pogostejša poselitev (več kot 400 prebivalcev na km²). Regionalno poselitev poleg dveh gravitacijskih jader oblikujejo večji kraji (z upravnimi enotami) ter številni manjši ruralni kraji, kjer je poselitev nizka in ne presega 100 prebivalcev na km².

Tabela 4. Podatki o površini občin Savinjske regije (v km²)

Subregija	Občine	Površina v km ²
CELJSKA	Celje, Dobrna, Laško, Štore, Vojnik	427
SAVINJSKO ŠALEŠKA	Luče, Ljubno, Gornji Grad, Mozirje, Nazarje, Solčava, Šmartno ob Paki, Šoštanj, Velenje	705
SPODNJE SAVINJSKA	Braslovče, Polzela, Prebold, Tabor, Vranksko, Žalec	335
DRAVINJSKA	Slovenske Konjice, Vitanje, Zreče	224
OBSOTELJE IN KOZJANSKO	Bistrica ob Sotli, Dobje, Kozje, Podčetrtek, Rogaška Slatina, Rogatec, Šentjur pri Celju, Šmarje pri Jelšah	641
SAVINJSKA REGIJA	31 občin	2.332

Vir: Regionalni razvojni program Savinjske regije 2007 – 2013, 2006, str. 39.

Po kazalcih razvitosti (bruto domači proizvod na prebivalca, bruto dodana vrednost na zaposlenega, bruto osnova za dohodnino na prebivalca in število delovnih mest na število aktivnega prebivalstva), kazalcih ogroženosti (indeks staranja prebivalstva, stopnja regionalne brezposelnosti, stopnja zaposlenosti) in kazalcih razvojnih možnosti (povprečno število let šolanja, opremljenost s komunalno infrastrukturo, delež območij Natura 2000 in poseljenost), ki ga izraža indeks razvojne ogroženosti je Savinjska regija na 9. mestu med dvanajstimi statističnimi regijami (Regionalni razvojni program Savinjske regije 2007-2013⁵, 2006, str. 39).

3.1.2. Okolje in prostor

Savinjska razvojna regija je prostorsko in krajinsko pestra, razlikuje pa se tudi po razvojnih značilnostih in pobudah. Regijo označuje Alpsko visokogorje, predalpsko hribovje s posameznimi planotami in kotlinami in subpanonska gričevja z ravninami. Naravne vrednote in kulturna dediščina so v nekaterih primerih izjemne, predvsem pa zelo raznolike in dajejo identiteto posameznim območjem znotraj regije.

⁵ V nadaljevanju RRPSR 2007 – 2013.

Naravne znamenitosti Savinjske regije so reke, jezera, korita, soteske, slapovi, vrelni, parki, gozdovi, vinogradi, jame in ne nazadnje planine in gore. Regija je bogata s sakralno dediščino, saj je ohranjenih mnogo samostanov, cerkva in kapelic. Kmetijskih zemljišč v regiji je 95.000 ha ali 40% površin. V okviru kmetijske površine je tretjina travnikov in pašnikov, le 12,4% kmetijskih zemljišč je namenjeno za poljedelstvo. Poselitveni vzorec Savinjske regije sestavlja 816 naselij (13,5% slovenskih naselij) v povprečju eno na 3,5 km² (kar je na ravni slovenskega povprečja). Savinjska razvojna regija ima zelo ugodno prometno lego, ki jo vzpostavlja izgrajena avtocesta kot del V. vseevropskega prometnega koridorja, ki krepi njeno prometno dostopnost in ji s tem izboljšuje privlačnost za njeno globalno povezovanje in pospeševanje razvoja na področju gospodarstva (RRPSR, 2006, str. 82). Najpomembnejša prometna smer v Savinjski regiji je t.i. štajerska smer, ki je del vzdolžne slovenske prometne osi, na kateri se združujejo povezave dela srednje in vzhodne Evrope z Jadrantom in severno Italijo. Ta prometna smer je hkrati medregionalna povezava z ljubljansko in mariborsko regijo.

3.2. Prebivalstvo

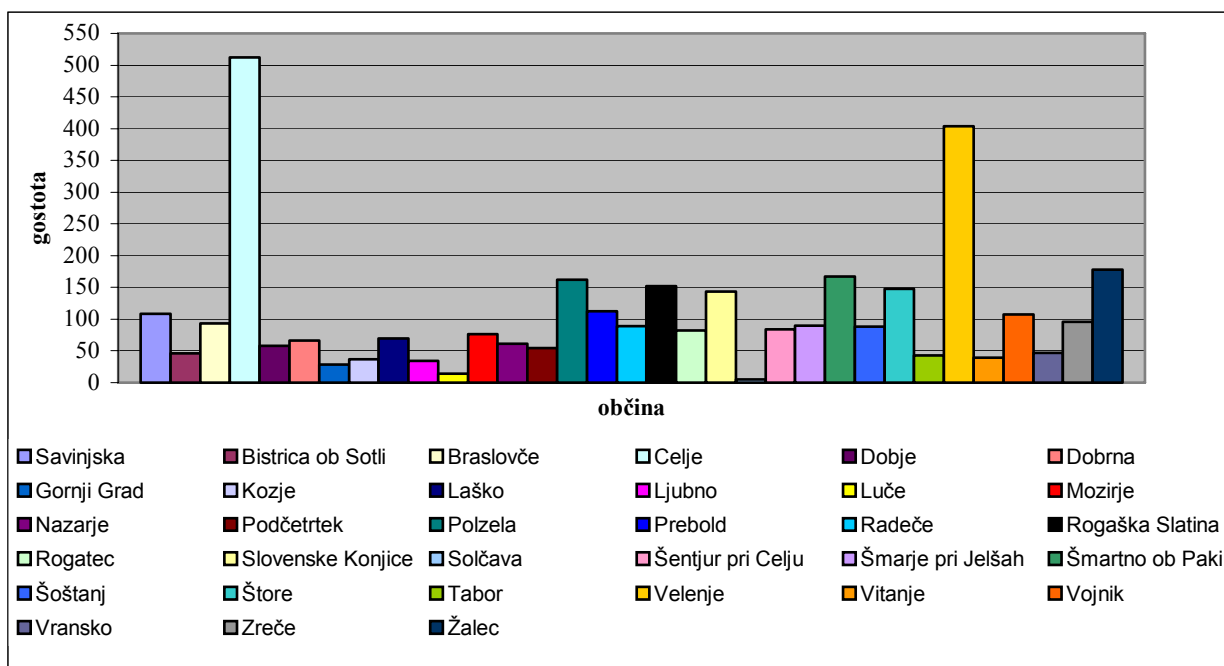
Nesporno so človeški viri najpomembnejši dejavnik gospodarskega razvoja. V teoriji razvoja je v preteklosti imel manjši pomen, ker ni zgolj ekonomski dejavnik, kot so investicije. V novejšem času tudi v teoriji gospodarskega razvoja človeški dejavnik prevzema odločilnejšo vlogo (Senjur, 2002, str. 259).

Spremembe števila prebivalstva so rezultat rojstev, smrti in migracijskih gibanj. Razliko med številom rojstev in številom smrti imenujemo naravni prirast. Na končno število prebivalstva vplivajo še migracijska gibanja. Migracijski tokovi vključujejo priselitve (imigracije) in odselitve (emigracije) prebivalstva. Migracijske tokove najpogosteje izražamo s selitvenim prirastom (neto migracijami), ki je razlika med številom priseljenih in številom odseljenih na določenem območju.

V Savinjski regiji je na dan 31. decembra 2005 prebivalo 257.375 oseb ali 12,8% vsega prebivalstva Slovenije (Prebivalstvo, 2006, str. 46). Po gostoti poselitve je Savinjska regija na četrtem mestu med vsemi slovenskimi regijami in ima nadpovprečno gostoto poselitve.

Glede gostote poselitve znotraj regije nastajajo razlike. Najpogosteje je naseljeno mesto Celje, ki ima 48.607 prebivalec ali 18,9% delež prebivalcev v regiji. Druge večje občine (nad 10.000 prebivalcev) so: Velenje, Žalec, Šentjur pri Celju, Slovenske Konjice, Laško, Rogaška Slatina, s skupno 43% prebivalstva v regiji. Preostale občine so manjše (24) in imajo povprečno po 4.040 prebivalcev. Decembra 2005 je v Savinjski regiji živel 126.762 moških prebivalcev in 130.613 ženskih prebivalk (Banka statističnih podatkov, 2007).

Slika 1: Gostota prebivalstva po občinah Savinjske regije leta 2005 (preb./km²)

Vir: Statistični letopis RS 2005; Pečar, 2005; Lastni izračuni in prikaz.

Prebivalstvo regije je povprečno mlajše od slovenskega in primerjalnih regij, povprečna starost na dan 31. decembra 2005 je bila 39,9 let (SLO 40,6 let). Delež prebivalstva v Savinjski regiji mlajšega od 14 let se je s 23,6% v letu 1981 zmanjšal na 14,05% v letu 2005. Delež starejših od 64 let pa je v tem času narasel z 10,9% na 14,5% v letu 2005 (RRPSR, 2006, str. 42). Iz Tabele 5 (str. 20) je razvidno, da v obdobju 2002-2005 pada delež prebivalstva mlajšega od 14 let, medtem ko delež starejših od 64 let v tem istem obdobju narašča. Ugotavljam, da delež starega prebivalstva narašča, medtem ko delež mlade populacije upada. Razlogi so v upadanju rodnosti in v podaljševanju življenjske dobe v Savinjski regiji, kar posledično pomeni, da se spreminja delež aktivnega in vzdrževanega prebivalstva.

Iz Priloge 3 je razvidno, da se povprečna starost kot tudi indeks starosti skozi proučevano obdobje (2002 – 2005) tako za Savinjsko regijo kot tudi za celotno Slovenijo povečujeta. Indeks staranja je definiran z razmerjem med številom starega prebivalstva in številom otrok in izraža število starih 65 in več let v neki družbi na 100 otrok v starosti 0-14 let (Malačič, 2006, str. 16). Leta 2002 je bila povprečna starost v Savinjski regiji 38,9 let (SLO 39,6 let), indeks staranja pa je bil 88,9 (SLO 98,5). Konec leta 2005 je indeks staranja znašal 99,8 (SLO 110,5). Prebivalstvo se lahko označi za staro in proces projekcije še kar naprej teče v smer staranja. Posledice staranja prebivalstva so mnoge, pomembne so tako za posameznika kot za družbo v ekonomskem, socialnem in kulturnem pogledu (Malačič, 2006, str. 20).

Tabela 5: Struktura prebivalstva po starostnih skupinah za Savinjsko regijo in Slovenijo na zadnji dan v letu v % (2002 – 2005)

Leto	2002		2003		2004		2005	
	Savinjska regija	Slovenija	Savinjska regija	Slovenija	Savinjska regija	Slovenija	Savinjska regija	Slovenija
0 - 14 let	15,5	15,0	15,0	14,6	14,8	14,4	14,5	14,1
15 - 24	14,6	14,0	14,4	13,8	14,0	13,4	13,6	13,1
25 - 34	14,6	14,7	14,7	14,8	14,8	14,9	15,1	15,0
35 - 44	16,0	15,5	15,8	15,5	15,6	15,3	15,4	15,2
45 - 54	15,1	15,3	15,3	15,5	15,5	15,6	15,6	15,5
55 - 64	10,6	10,7	10,7	10,7	10,9	11,1	11,3	11,5
65 + let	13,7	14,8	14,0	14,0	14,3	15,3	14,5	15,6

Vir: Banka statističnih informacij, 2007.

3.2.1. Trg delovne sile

Kot industrijska regija z dolgoletno tradicijo v predelovalni dejavnosti, rudarstvu in energetiki se sooča z novimi izzivi, ki jih je prinesel tehnološki razvoj ter delovno intenzivne proizvodnje posodablja z novo tehnološko, ekonomsko in organizacijsko klimo. Po zaposlenosti so najpomembnejše dejavnosti v regiji proizvodnja kovin in kovinskih izdelkov, sledi gradbeništvo, trgovina, promet, izobraževanje in zdravstvo, porast delovno aktivnih pa je predvsem v storitvenem sektorju. Razvojne iniciative v regiji so usmerjene v turizem in zdraviliški turizem (Zreče, Rogaška Slatina, Laško, Dobrna, Topolšica, Podčetrtek), nadaljnji razvoj kovinske industrije in razvoj podeželja, zato lahko v prihodnje več zaposlovanja pričakujemo v teh dejavnostih.

Tabela 6: Nekateri podatki o brezposelnosti za Savinjsko regijo in Slovenijo, I – IV 2006

REGIJA	Stopnja registrirane brezp.	% brezp. s I. in II. st. izobrazbe	% brezp. s VI. in VII. st. izobrazbe	% mladih med brezp. (do 25 let)	% starih nad 50 let	% iskalcev prve zaposlitve	% trajnih presežkov
Savinjska	12,3	37,3	6,7	20,9	21,5	22,9	15,5
Slovenija	9,9	39,7	8,3	18,8	24,2	22,2	14,9

Vir: Pečar, 2006.

Iz Priloge 4 je razvidno, da je bil delež brezposelnih oseb po posameznih uradih za delo v Savinjski regiji v letu 2004 in v letu 2005 najvišji v razredu do 25 let. Najmanjši delež brezposelnih oseb v istem obdobju pa je bil v razredu nad 25 do 30 let. Izjema sta Velenje in Laško, kjer sta bila ta deleža manjša. Stopnja registrirane brezposelnosti se je med letom 2000 in 2004 zmanjšala s 13,6% na 12,9%, medtem ko je na državnem nivoju padla z 12,2% na 10,6%. Povečuje se delež brezposelnih oseb z visoko stopnjo izobrazbe, zmanjšuje pa se delež brezposelnih z nižjo izobrazbo. V primerjavi s slovenskim povprečjem je v Savinjski regiji

nadpovprečen delež brezposelnih žensk (54,7%), kar je predvsem posledica stečajev podjetij v tekstilni industriji, ki zaposluje pretežno ženske.

V Savinjski regiji se še vedno pozna vpliv prestrukturiranja regionalnega gospodarstva, saj je med brezposelnimi še vedno veliko invalidov in drugih težje zaposljivih, ki so po večini starejši in prihajajo iz delovno intenzivnih panog. Poleg primanjkljajev, ki jih povzroča pomanjkanje kadrov z ustreznimi znanji oziroma poklici (kot npr. v kovinarstvu), primanjkljaji nastajajo pogosto zaradi nepriljubljenosti delovnih mest ali zahtev delodajalcev (gradbeništvo, pekarstvo, poslovno-komercialna dejavnost, gostinstvo, transport). V regiji je v razmahu predvsem kovinsko predelovalna dejavnost, kjer nastaja največji del povpraševanja po delavcih. Primanjkuje predvsem kovinarjev kot so: varilec, strugar, ključavničar. V gradbeništvu primanjkuje tako pomožnih gradbenih delavcev za enostavna dela v gradbeništvu kot tudi kvalificiranih kadrov (tesarji, zidarji ipd.) in vodij gradbišč. V predelih z razvito turistično dejavnostjo primanjkuje usposobljenih kuharjev in natakarjev. Pri zaposlovanju v regiji pa predstavljajo problem tudi poklici iz zdravstva in sicer primanjkuje predvsem splošnih zdravnikov (RRPSR, 2007-2013, str. 44).

Tabela 7: Povprečne mesečne plače na zaposlenega po statističnih regijah, 2004, 2005, I-IV 2006

Statistična regija	Bruto plače			Neto plače		
	2004	2005	I-VI 2006	2004	2005	I-VI 2006
Osrednjeslovenska	300.141	314.024	319.442	183.836	193.802	198.166
Obalno-Kraška	265.081	275.971	283.060	166.095	175.517	180.936
Gorenjska	253.838	268.237	274.391	161.372	172.801	177.684
Goriška	260.570	272.255	277.839	165.401	175.671	180.527
Savinjska	242.303	252.547	258.004	155.024	164.054	168.284
Jugovzhodna Slo.	247.824	263.349	268.072	158.059	170.770	174.033
Pomurska	222.899	232.165	234.849	144.288	153.444	155.957
Notranjsko-Kraška	237.986	243.456	248.636	153.104	159.486	163.652
Podravska	246.969	257.706	263.117	156.966	166.602	170.712
Koroška	231.900	244.004	248.039	149.500	159.457	162.764
Spodnjeposavska	240.003	249.893	255.915	154.295	162.912	167.423
Zasavska	248.183	261.101	264.806	158.240	168.579	171.863
Slovenija	264.463	277.279	282.787	166.102	176.311	180.618

Vir: Pečar, 2006.

Iz Tabele 7 je razvidno, da so pri bruto plačah na zaposlenega razlike med regijami majhne. Pri plačah na zaposlenega le dve regiji presegata slovensko povprečje (Osrednjeslovenska in Obalno-kraška – slednja se večinoma giblje okoli slovenskega povprečja). Plače na

zaposlenega so najnižje v Pomurski regiji. Savinjska regija je bila v prvem polletju leta 2006 na osmem mestu v višini neto plače na zaposlenega med dvanajstimi statističnimi regijami.

Če pogledamo bruto in neto plače po posameznih občinah v Savinjski regiji ugotovimo, da imata najvišji vrednosti bruto in neto plače na zaposlenega v proučevanem obdobju občina Celje in občina Šoštanj (glej Prilogo 6). Na drugi strani pa ima najnižjo bruto in neto plačo na zaposlenega občina Polzela.

3.2.2. Izobraževanje

V Savinjski regiji je dokaj dobro razvit srednješolski sistem, v katerem prevladujejo strokovne smeri, ki se vežejo na tradicionalne gospodarske dejavnosti. Vzpostavljen je tudi sistem izobraževanja odraslih, ki se kaže v relativno dobro razviti mreži institucij za izobraževanje in usposabljanje odraslih (ljudske univerze in drugi zavodi). Pomanjkljivost regionalnega izobraževalnega sistema je, da ima premalo lastnega visokošolskega izobraževanja, kar se odraža tudi v prenizkem deležu študentov v populacijski skupini v primerjavi z ostalimi regijami. Strokovna izobraženost v regiji je nizka, predvsem primanjkujejo visoka tehnološka, informacijska in managerska znanja.

Regija ima šest višjih strokovnih šol. V Celju ima tri javne višje strokovne šole in eno privatno, v Velenju višjo strokovno šolo, ter v Šentjurju višjo šolo s programom kmetijstva in živilstva. V občini Celje je pet visokošolskih institucij. Fakulteta za logistiko s sedežem v Celju (Univerza v Mariboru) in samostojen visokošolski zavod Visoka komercialna šola Celje. Poleg tega obstajajo še trije samostojni visokošolski zavodi s sedežem v Celju, ki so akreditirani zavodi, vendar študijskih programov še nimajo razpisanih (Mednarodna fakulteta za družbene in poslovne študije, Visoka gospodarska šola in Visoka šola za varstvo okolja). V Savinjski regiji je pet ljudskih univerz, to je javni zavod za izobraževanje odraslih (Velenje, Celje, Rogaška Slatina, Šentjur in Žalec) v okviru katerih se izvaja izredni študij višješolskih in visokošolskih zavodov.

Iz Tabele osem je razvidno, da je največ prebivalstva starih 15 ali več let z srednješolsko izobrazbo tako v sami regiji kot tudi na celotnem območju Slovenije. Po popisu leta 2002 je bilo tako 39,9% prebivalstva s končano srednješolsko izobrazbo (SLO 38,6%).

Tabela 8: Prebivalstvo, staro 15 let ali več, po izobrazbi, za Savinjsko regijo in Slovenijo, popis 2002

	Skupaj	Brez izobrazbe	Osnovna izobrazba	Srednja šola	Višja ali visoka šola	Visoka podiplomska izobrazba
Savinjska	213.604	5,1	20,8	39,9	7,1	0,4
Slovenija	1.663.869	5,0	18,6	38,6	8,5	0,7

Vir: Statistični letopis Republike Slovenije 2003, 2004.

Vzroki za nižjo izobraženost prebivalcev Savinjske regije so pomanjkanje možnosti univerzitetnega izobraževanja, kar v regiji negativno vpliva na gospodarski razvoj, pa tudi raziskovalno razvojna dejavnost je šibkeje razvita. V šolskem let 2004/2005 je 12,2% (14.594) študentov višješolskega, visokošolskega dodiplomskega in podiplomskega izobraževanja po občini stalnega prebivališča, vseh slovenskih študentov prihajalo iz Savinjske regije (RRPSR 2007-2013, 2006).

Velik problem je v velikem osipu, predvsem študentov prvih letnikov in dolgotrajnemu študentskemu stažu. Deficitarnost visoko izobraženih kadrov negativno vpliva na razvoj raziskovalne sfere. Savinjsko regijo pesti še drug problem t.i. »beg možganov« iz regije, ki ga je treba preprečiti z novimi privlačnimi možnostmi zaposlovanja za diplomante v Savinjski regiji. Z večjimi naložbami v učenje, inovacije in tehnologijo ter spodbujanjem podjetij k razpisom kadrovske štípendij, je potrebno ustvariti nova in boljša delovna mesta.

3.3. Ustvarjalnost regije

V družbi kjer razvoj temelji na znanju in inovativnosti, si tudi posamezne regije, občine ali lokalne skupnosti intenzivno prizadevajo doseči nivo razvitosti in konkurenčnosti glede na bolj razvite regije ali večja mesta. Naporji so usmerjeni predvsem v smeri izkoriščanja regionalnega intelektualnega kapitala in lokalnih prednosti. Regijam in razvoju regionalnega okolja ter oblikovanju lokalnih podpornih institucij za razvoj regije tudi država namenja vse več podpore. Znanje, inovacije in stalno učenje so zato ključni dejavniki v novih regionalnih razvojnih usmeritvah. To pa pomeni, da morajo lokalni ekonomski akterji (podjetja, organizacije ipd.) biti del tako imenovane »mreže znanj« oziroma tvoriti podporno okolje za učenje in razvoj človeških virov.

Regionalna inovacijska sposobnost je definirana kot potencial regije in njene ekonomije za regeneriranje izdelkov in storitev. Regionalni inovacijski sistem je skupina institucij, ki skupno in posamično prispevajo k razvoju novih tehnologij, in je istočasno okvir, znotraj katerega država oblikuje in izvaja ukrepe za podporo inovacijskim procesom. Je sistem medsebojno povezanih institucij za oblikovanje, shranjevanje in prenos znanja, veščin in izdelkov, ki opredelijo nove tehnologije. Lokalna regijska sposobnost inoviranja se oblikuje na osnovi delovanja različnih institucij in njihovih učinkovitih povezav, le-ta pa podpira inovativne sposobnosti podjetij znotraj regije in vzpostavlja močne povezave izven nje. Ker je sodoben razvoj multidisciplinaren, nelinearen, kompleksen in zelo hiter, je potrebno inovativnost spodbujati sistematično, tako na državni, podjetniški kakor tudi na regionalni ravni. Tako je cilj regionalne inovacijske strategije posamezne regije enak cilju regionalnega razvojnega plana regije. Ta cilj je izboljšanje konkurenčnosti regije in s tem izboljšati življenjski standard prebivalcev regije (Kavaš, 2000, str. 57).

V Prilogi 7 so prikazane vrednosti treh indeksov, ki predstavljajo ustvarjalnost Savinjske regije in Slovenije. Analiza sledi metodologiji, predstavljeni v študiji avtorjev Richarda Florida in Irene Tinagli iz leta 2004, kjer sta ponudila svojo možnost konkretizacije

ustvarjalnosti z natančno opredeljenimi in merljivimi kazalci. Ustvarjalnost sta najprej razčlenila na tri področja, ki sta jih označila z indeksom talenta, indeksom tehnologije in indeksom tolerantnosti. Vsak indeks je nato naprej razčlenjen na tri jasno opredeljene kazalce, za katere obstajajo konkretni statistični podatki. Indeks talenta tako sestavlja indeks ustvarjalnega razreda, ki vsebinsko izraža delež zaposlenih z ustvarjalnim poklicem (znanstveniki, inženirji, ekonomisti, arhitekti, managerji, umetniki, glasbeniki ipd.) med vsemi zaposlenimi. Naslednji kazalec indeksa talenta je človeški kapital, ki je opredeljen kot delež oseb z univerzitetno izobrazbo (in več) med prebivalstvom, starim od 25 do 64 let. Tretji kazalec omenjenega indeksa je znanstveni talent, ki je izračunan na osnovi deleža raziskovalcev na 1000 zaposlenih. Indeks tehnologije je razčlenjen na inovacijski indeks, indeks visokih tehnologij ter na indeks izdatkov za raziskave in razvoj. Inovacijski indeks gradi na številu patentov na milijon prebivalcev. Indeks visokih tehnologij je izračunan na osnovi števila visoko-tehnoloških patentov na milijon prebivalcev. Kot visokotehnološka se štejejo naslednja področja: računalniki in druga oprema za avtomatsko obdelavo podatkov, mikroorganizmi in genetski inženiring, aviacija, komunikacijske tehnologije, polprevodniki in laserji. Indeks izdatkov za raziskave in razvoj je izračunan na osnovi deleža izdatkov za raziskave in razvoj v bruto domačem proizvodu. Tretji indeks ustvarjalnosti je tako imenovani indeks tolerantnosti, ki zajema tri področja: stališča posameznikov o tem, kako strpni so do manjšin, tradicionalne oziroma bolj moderne vrednote ter vrednot izražanja vsakega posameznika (Študija o kazalcih ustvarjalnosti slovenskih regij, 2005).

Savinjska regija se po indeksu ustvarjalnosti uvršča v slovensko povprečje. Na to mesto jo postavlja nadpovprečna vrednost indeksa tolerantnosti, sredinska vrednost indeksa talenta in podpovprečna vrednost indeksa tehnologije. Podpovprečna vrednost indeksa tehnologije je povezana s sorazmerno nizkim inovacijskim indeksom, indeks raziskav in razvoja pa je malenkost nad slovenskim povprečjem. Trendni indeks ustvarjalnosti uvršča regijo razmeroma visoko, na tretje mesto med slovenskimi regijami. Regija je v zadnjem času dosegla precej napredka na vseh področjih ustvarjalnosti, največ napredka pa je dosegla na področju rasti indeksa patentov, raziskav in razvoja, kjer se uvršča na drugo mesto med slovenskimi regijami. Najmanj napredka, kjer se uvršča na deveto mesto med slovenskimi regijami, je zabeležila na področju rasti indeksa ustvarjalnega razreda in rasti indeksa znanstvenega talenta. K napredku na zadnjih dveh področjih je nedvomno pripomogla dobro razvita inovacijska infrastruktura, drugi elementi – grozdi in človeški viri, ki prispevajo k celostni razvitosti inovacijskega sistema, pa niso tako zelo prisotni. Z vidika tehnologije, talenta in tolerance so poglavitne težave v regiji povezane z indeksom rasti ustvarjalnega razreda (RRPSR 2007-2013, 2006).

Fizična inovacijska infrastruktura je v regiji dobro razvita. V Celju nastaja največji slovenski projekt na področju tehnoloških parkov, celjski tehnopolis. Tehnološki park Celje, vsebuje tehnološka podjetja in razvojne institucije, ki bodo v povezavi z Mednarodno univerzo Celje, predstavljala ključno razvojno in inovacijsko infrastrukturo za hitrejši razvoj Savinjske regije, vzhodne kohezijske regije in osnovo za prenos tehnologij in “know how-a” v jugovzhodno Evropo. Tehnološko mesto bo na 17 ha površin povezovalo sedem tehnološko inovacijskih

aktivnosti: program tehnološkega parka, program mednarodne univerze, program študentskega kampusa, program rekreativno zabaviščne dejavnosti, program okoljskega in energetskega inženiringa, program centra za kakovost bivanja in multikulturno središče srednje in jugovzhodne Evrope. Splošni cilj projekta je generiranje hitrejšega gospodarskega razvoja Savinjske regije v višini 5% na letni ravni skozi gospodarske panoge in okolju prijazne tehnologije z višjo dodano vrednostjo. Na ta način se v savinjski regiji vzpostavlja osnovna infrastruktura za podporo ključnim gospodarskim panogam v regiji: napredni materiali, okoljske tehnologije, orodjarstvo in mehatronika (Študija o kazalcih ustvarjalnosti slovenskih regij, 2005).

3.4. Gospodarstvo Savinjske regije

Gospodarstvo Savinjske regije kaže podobne strukturne, ekonomske in finančne kazalce, kot večina gospodarstev ostalih slovenskih regij. Izstopa le Osrednjeslovenska regija, v kateri je locirano, kar 46% vseh slovenskih družb in ustvarja preko 30% vsega bruto domačega proizvoda Slovenije.

Ključni problemi regijskega gospodarstva izhajajo iz njegove strukture in njegove prenizke konkurenčne sposobnosti. Povprečna produktivnost regijskega gospodarstva zaostaja za slovenskim povprečjem. V predelovalni industriji se odvijajo procesi prestrukturiranja, ki pa potekajo prepočasi, predvsem v smeri, krepitve bolj tehnološko intenzivnih dejavnosti. Regionalni podjetniški sektor se sooča s pomembnimi strukturnimi problemi, zaradi katerih je regijska stopnja konkurenčnosti bistveno manjša od primerljivih EU regij.

Eden osnovnih pogojev za nemoten gospodarski in družbeni razvoj Savinjske regije je kakovostna, zanesljiva in zadostna oskrba z energijo. Po podatkih Elektra Celje se bo poraba električne energije v Savinjski regiji v naslednjem tridesetletnem obdobju podvojila, kar pomeni 2,3% povprečno letno rast. Najpomembnejši naravni vir energije v Savinjski regiji je velenjski lignit, ki je državnega in strateškega pomena. Pomemben vir energije je vodna energija reke Savinje v celem njenem toku.

3.4.1. Struktura gospodarskih družb in samostojnih podjetnikov Savinjske regije

Savinjska regija je po površini tretja največja v Sloveniji, podobno pa kažejo tudi podatki o številu gospodarskih družb in samostojnih podjetnikov. V letu 2005 je Savinjska regija štela 3.926 gospodarskih družb, kar predstavlja 9% slovenskih gospodarskih družb in 7.141 samostojnih podjetnikov, kar predstavlja 12,4% slovenskih samostojnih podjetnikov.

Konec leta 2005 je bilo v gospodarskih družbah v regiji 61.575 zaposlenih, pri samostojnih podjetnikih pa 8.554 (Tabela 9 in 10 na str. 26). Slednje nam pove, da samostojni podjetniki zaposlujejo bistveno manj v primerjavi z gospodarskimi družbami, kar je značilno tudi za slovensko povprečje. Zaposleni v gospodarskih družbah regije predstavljajo 13% vseh

zaposlenih v slovenskih gospodarskih družbah, zaposleni pri samostojnih podjetnikih regije pa predstavljajo 14,8%.

Tabela 9: Primerjava gospodarskih družb Savinjske regije s Slovenskimi, 2005

			v mio SIT				
	Število GD	Zaposleni v GD	Prihodek	Prihodek na Tujem trgu	Dodana vrednost	Čisti prihodki prodaje	Čista izguba
Savinjska	3.926	61.575	1.499.464	432.102	382.774	1.422.130	23.129
Delež v SLO (%)	9,0	13,0	10,4	10,7	11,5	10,4	12,7
Slovenija	43.711	474.601	14.424.677	4.019.842	3.335.083	13.640.032	182.351

Vir: Regionalni razvojni program Savinjske regije 2007 – 2013, 2006, pril. str. 5.

Tabela 10: Primerjava samostojnih podjetnikov Savinjske regije s Slovenskimi, 2005

			v mio SIT			
	Število SP	Zaposleni v SP	Prihodek	Dodana vrednost	Čisti prihodki prodaje	Negativni poslovni Izid
Savinjska	7.141	8.554	160.645	45.581	158.298	1.045
Delež v SLO (%)	12,4	14,8	15,2	14,7	15,2	11,6
Slovenija	57.751	57.757	1.057.828	310.436	1.042.839	8.997

Vir: Regionalni razvojni program Savinjske regije 2007 – 2013, 2006, pril. str. 5.

Struktura gospodarskih družb po dejavnosti v regiji v primerjavi s slovenskim povprečjem nam pokaže, da je po številu gospodarskih družb vidno v večjem deležu prisotna dejavnost trgovina, popravila motornih vozil in izdelkov široke porabe. Na ravni Savinjske regije znaša ta delež 31,5%, na ravni Slovenije pa je ta delež 29,4% (Priloga 8). Prav tako so v večjem deležu prisotne gospodarske družbe na področju dejavnosti poslovanja z nepremičninami, najem in poslovne storitve (21,9%; SLO = 27,1%). V strukturi gospodarskih družb po dejavnosti najmanjši delež gospodarskih družb predstavlja rudarstvo. Na ravni Savinjske regije znaša ta delež 0,2%, na ravni Slovenije pa je ta delež 0,1%. Med manjšimi deleži gospodarskih družb po dejavnosti so še oskrba z elektriko (0,6%; SLO = 0,4%), finančno posredništvo (1,3%; SLO = 1,4%) ter kmetijstvo in ribištvo (1,5%, SLO = 1,3%).

Gospodarske družbe predelovalne dejavnosti v Savinjski regiji predstavljajo 11% slovenskih gospodarskih družb te dejavnosti, medtem ko zaposleni predelovalne dejavnosti regije predstavljajo 15,4% zaposlenih v slovenski predelovalni dejavnosti. Opaziti je tudi, da gospodarske družbe dejavnosti oskrba z elektriko v regiji prispevajo velik delež slovenskim gospodarskim družbam te dejavnosti (11,3%), kot tudi delež prispevka zaposlenih v gospodarskih družbah te dejavnosti (17,4%). Omeniti velja tudi izstopajoči prispevek dejavnosti rudarstva regije, saj predstavljajo po številu zaposlenih v gospodarskih družbah kar 52,8% vseh zaposlenih v dejavnosti rudarstva v Sloveniji. Razlog ta takšen delež je Premogovnik Velenje d.d., katera osnovna dejavnost je pridobivanje lignita.

Tabela 11: Število gospodarskih družb po velikosti, njihov delež in število zaposlenih v gospodarskih družbah ter njihov delež v Sloveniji in Savinjski regiji, 2005

Velikost	Savinjska regija				Slovenija			
	Št. G.D.	Delež G.D.	Št. zap.	Delež zap.	Št. G.D.	Delež G.D.	Št. zap.	Delež zap.
Majhna	3.763	95,9%	18.626	30,2%	42.157	96,4%	175.602	37,0%
Srednja	82	2,1%	8.562	13,9%	786	1,8%	77.360	16,3%
Velika	80	2,0%	34.387	55,8%	768	1,8%	221.639	46,7%
Skupaj	3.925	100%	61.575	100%	43.711	100%	474.601	100%

Vir: RRPSR 2007 – 2013, 2006, priloga str. 8.

Družbe se v skladu z zakonom o gospodarskih družbah razvrščajo v majhne, srednje in velike gospodarske družbe⁶. V Savinjski regiji je večina družb v letu 2005, kar 3.763 ali 95,9% vseh, sodilo med majhne. Zaposlovale so 30,2% vseh zaposlenih. Delež srednjih gospodarskih družb je znašal 2,1% (13,9% vseh zaposlenih), medtem ko je delež velikih družb znašal 2,0% (55,8% vseh zaposlenih). Na območju celotne Slovenije je bilo v letu 2005 prav tako največ registriranih gospodarskih družb majhnih. Delež majhnih družb je znašal 96,4% (37,0% vseh zaposlenih), srednjih družb je bilo 1,8% (16,3% vseh zaposlenih), delež velikih družb pa je bil 1,8% (46,7% vseh zaposlenih).

Iz dinamike rasti števila gospodarskih družb v Savinjski regiji v obdobju 2000 – 2005 je razviden vsakoletni porast števila gospodarskih družb (Priloga 10). Prav tako narašča tudi število zaposlenih v gospodarskih družbah v istem proučevanem obdobju (Priloga 11). Izjema je bilo leto 2002 ko je število zaposlenih padlo iz 58.889 na 58.403.

3.4.2. Rezultati poslovanja gospodarskih družb v letu 2004 in 2005

Gospodarnost poslovanja v gospodarskih družbah Savinjske regije (poslovni prihodki nad poslovnimi odhodki) je bila tako v letu 2004 kot v letu 2005 najboljša v storitveni dejavnosti in je na isti ravni kot v slovenskem povprečju (Priloga 12 in 13)⁷. V storitveni dejavnosti je v letu 2004 regija bila veliko bolj gospodarna v finančnem posredništvu od slovenskega

⁶ Velikost družbe je opredeljena s tremi merili na bilančni presečni dan letne bilance stanja, pri čemer mora družba izpolnjevati vrednost dveh od treh meril. Ta merila so: povprečno število delavcev v poslovnem letu, čisti prihodki od prodaje in vrednost aktive (ZGD-1, 2006).

⁷ Od leta 1994 vodijo gospodarske družbe računovodske evidence v skladu z Zakonom o gospodarskih družbah (ZGD) in Slovenskimi računovodskimi standardi (SRS). V letu 2002 so morale gospodarske družbe pri svojem poslovanju upoštevati spremembe zakona (Zakon o spremembah in dopolnitvah ZGD) in nove računovodske standarde, kar je močno vplivalo na dober poslovni izid v letu 2002. Novi računovodski standardi so namreč prinesli spremembo vsebine nekaterih bilančnih postavk, predvsem pa je spremenilo njihovo vrednotenje. Spremembe naj bi prinesle realnejši prikaz poslovnega izida in bilančnega stanja družb. Z novimi SRS je bila odpravljena splošna revalorizacija (indeksacija) in uvedeno prevrednotenje. Ločimo splošno prevrednotenje (ki je posledica spremenjene kupne moči domačega denarja in se opravi samo pri kapitalu, če je nominalna rast tečaja evra v preteklem letu večja od 5,5%) in posebno prevrednotenje (ki je posledica sprememb cen gospodarskih kategorij in se opravlja pri sredstvih in obveznostih do virov sredstev zaradi njihove okrepitve ali oslabitve) (Pečar, 2006, str. 73).

povprečja. Vendar se je v letu 2005 gospodarnost poslovanja v tem sektorju v regiji zmanjšala in je bila pod slovenskim povprečjem. Opaziti je, da imamo v regiji v primerjavi s slovenskim povprečjem slabšo gospodarnost v industriji in gradbeništvu. Vendar se je v letu 2005 gospodarnost v gradbeništvu dvignila nad slovenskim povprečjem. Kmetijstvo pa je tako na slovenski kot regijski ravni po kazalniku negospodarno.

Pri dodani vrednosti na zaposlenega je povprečje regije v kmetijstvu, industriji, gradbeništvu in storitvah slabše od slovenskega povprečja. Če pogledamo bolj podrobno ugotovimo, da dodana vrednost na zaposlenega v proučevanem obdobju regije preseže slovensko povprečje v dejavnosti rudarstva. Prav tako je v letu 2004 dodana vrednost na zaposlenega v regiji presegla slovensko povprečje v dejavnosti finančnega posredništva, ki je v tem letu znašala kar 19.905 SIT na zaposlenega. V letu 2005 je ta vrednost padla na 5.067 SIT in je bila pod slovenskim povprečjem. V primerjavi z drugimi regijami (razen Osrednjeslovenske) se Savinjska regija po dodani vrednosti na zaposlenega skoraj v vseh dejavnostih izenačuje.

V letu 2004 je bilo investicijsko najbolj aktivno gradbeništvo in je bilo večje od slovenskega povprečja, saj so investicije predstavljale kar 21,6% vseh izdatkov. Na ravni Slovenije so v tem letu investicijski izdatki znašali 18,2%. V letu 2005 so se tako v regiji kot na ravni Slovenije investicijski izdatki v gradbeništvu krepko zmanjšali. Na drugi strani pa lahko opazimo, da so v letu 2004 v primerjavi s slovenskim povprečjem v regiji kar za 8,4 odstotne točke manj vlagale gospodarske družbe kmetijske panoge. V letu 2005 se je ta razlika zmanjšala na 6,4 odstotne točke. Iz Priloge 12 in 13 je opaziti, da namenjajo investicijam gospodarske družbe predelovalne dejavnosti v regiji v proučevanem obdobju večji delež kot kaže slovensko povprečje, podobno je v trgovinski in prometni dejavnosti. Izvozna usmerjenost (delež čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu v celotnih čistih prihodkih od prodaje) je bila v proučevanem obdobju daleč največja v predelovalni industriji tako na regijski kot na nacionalni ravni. V regiji je bila v letu 2004 in 2005 izvozna usmerjenost najnižja v rudarstvu, oskrba z elektriko in plinom, gradbeništvu, gostinstvu in finančnem posredništvu.

3.4.3. Neposredne tuje investicije

Investicije so s čisto ekonomskega vidika najpomembnejši razvojni dejavnik. Ne samo zaradi dejanskega vpliva na gospodarsko rast, temveč tudi zaradi načina pogleda. Na investicije je namreč možno gledati kot na vsak izdatek ali napor, katerega namen je povečanje proizvodnih zmogljivosti (Senjur, 2002, str. 167).

Neposredne tuje investicije so eden izmed ključnih instrumentov hitrejše gospodarske rasti in tudi tehnološkega prestrukturiranja gospodarstva manj razvitih regij. Seveda je osnovni motiv tujih investorjev, da vlagajo v področje, ki ima določene konkurenčne prednosti ali z vidika cene delovne sile, ekonomske infrastrukture (cena m² opremljenega zemljišča) ali visoko izobražene delovne sile. Slovenija kot država je v celoti prepoznavna kot »neprijazna okolju« za tuje investitorje, ker praktično ne ponuja ničesar, kar ne bi bilo v drugih evropskih regijah.

Zato se tuji investitorji v Sloveniji usmerijo predvsem v centralno slovensko regijo, ki ima največji gospodarski potencial. Tako je od vseh tujih investicij v Sloveniji bilo v letu 2004 kar 61,1% le-teh v osrednji – najbolj razviti regiji. V Savinjski regiji, ki je tretja največja regija v Sloveniji, je bilo leta 2004 le 2,8% od celotne vrednosti tujih investicij. Realno lahko sklepamo, da so neposredne tuje investicije pri sedanjem sistemu in gospodarski politiki Slovenije, instrument hitrejšje gospodarske rasti le za najrazvitejšo slovensko regijo.

Tabela 12: Tuje neposredne naložbe v Sloveniji – po statističnih regijah 1998 – 2004 (stanje konec leta v milijon EUR, tekoče cene)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	delež 2004
Osrednjeslovenska	1.154,9	1.374,9	1.723,9	1.515,7	2.368,6	3.135,9	3.394,7	61,1%
Gorenjska	231,0	254,4	267,8	275,0	323,0	398,2	406,6	7,3%
Podravska	196,1	228,3	279,2	273,6	341,7	358,8	368,2	6,6%
Spodnjeposavska	124,0	123,4	136,8	145,3	138,6	358,4	353,6	6,4%
Obalno-kraška	160,1	183,5	188,3	235,0	295,0	310,7	319,3	5,7%
Dolenjska	218,0	187,3	190,7	182,7	113,5	185,7	287,5	5,2%
Savinjska	110,6	124,8	114,9	126,4	120,4	144,4	155,2	2,8%
Goriška	107,8	119,1	117,1	113,5	87,8	86,9	91,6	1,6%
Zasavska	14,6	15,5	17,4	11,9	53,5	60,8	59,2	1,1%
Pomurska	11,1	19,0	22,2	24,2	25,9	36,9	49,2	0,9%
Koroška	32,4	34,7	34,6	27,8	29,2	31,0	43,4	0,8%
Notranjsko-kraška	8,9	10,0	16,8	21,5	25,6	23,3	28,1	0,5%
SKUPAJ	2.369,5	2.674,9	3.109,7	2.952,6	3.922,8	5.131,0	5.556,6	100,0%

Vir: Neposredne naložbe 2004, 2005, str. 5.

4. STRATEŠKI CILJI IN RAZVOJNE PRIORITETE REGIJE

4.1. Strateški cilji Savinjske regije

Globalni svet in hitre spremembe na področju tehnologij, novih modelov vodenja in upravljanja, novih energetske virov in na drugih področjih pomenijo za določene regije priložnost, za določen zastoj ali celo nazadovanje. Ključni element konkurenčnosti ne bo več blagovna in storitvena menjava ali pretok kapitala, temveč konkurenca na področju privabljanja ustvarjalnih ljudi in visokotehnoloških investicij, ki ustvarjajo delovno mesto z visoko dodano vrednostjo. Regije, ki bodo znale mobilizirati ustvarjalne sposobnosti in potenciale njihovih ljudi in bodo privabljele nadarjene ljudi iz vsega sveta, bodo ustvarjale »EKO SISTEM« gospodarske ustvarjalnosti, ki omogoča posameznim območjem privabiti in mobilizirati več ustvarjalnosti kot ostalim. Prav ta strategija pristopa odprtosti inovativnega podjetništva v povezavi z znanstvenimi, socialnimi in civilnimi institucijami (v regijah,

državah in EU) bo omogočala, da Savinjska regija razvije trajno gospodarsko rast in bistveno bolj kvalitetna delovna mesta, kot jih ima sedaj.

Ključni strateški cilji Savinjske regije so:

- v desetih letih doseči povprečno raven razvitosti EU-regij (EU-152) merjeno po BDP/prebivalca. Za doseg tega cilja mora regija ustvarjati vsaj 7% letno gospodarsko rast, če želi nadoknaditi razvojni zaostanek;
- Savinjska regija bo v 10-letih spremenila svojo gospodarsko strukturo in prestopila na višjo razvojno raven s povečanjem produktivnosti regijskega gospodarstva in njegove dodane vrednosti na nivo gospodarstva evropskih regij. V tem času bo zmanjšala nezaposlenost na 7,7% in ustvarila preko 300 visoko-produktivnih delovnih mest;
- regija bo razvila pogoje za nastajanje, rast in razvoj novih tehnoloških proizvodnih in storitvenih podjetij in pogoje za razvoj izobraževanja za bodoče razvojne potrebe gospodarstva regije;
- s svojim razvojnim vzorcem, odprtostjo, kulturno in multikulturno identiteto in angažiranim delovanjem v Evropi regij, bo Savinjska regija postala prepoznavna in ugledna regija na evropskem zemljevidu regij;
- v regiji se bo zagotovila institucionalna in administrativna usposobljenost, da bo po letu 2008 kot samostojna pokrajina lahko realizirala te strateške cilje regije.

4.2. Razvojne prioritete Savinjske regije

Savinjska regija bo v obdobju 2007 do 2013 implementirala svojo razvojno vizijo in strateške razvojne cilje regije, skozi 4 regionalne prioritete, 10 prioriternih programov in 37 ukrepov ter prioritet uresničevanja regionalnega razvojnega programa (glej Prilogo 14).

4.2.1. Razvojna prioriteta 1 – Tehnološko napredna regija

Sedanja gospodarska struktura Savinjske regije je neugodna iz več vidikov:

- prevelik delež »stare industrije« v celotni strukturi gospodarstva,
- v veliki meri so še prisotne delovno intenzivne panoge,
- več kot 50% nižji dodani vrednosti proizvodov in storitev,
- majhni inovativnosti merjeni s številom patentov na milijon prebivalcev.

Regija nima tehnoloških parkov, tehnoloških centrov in je relativno slabo povezana s centri znanja. Potrebno je vzpostaviti celotno podjetniško, tehnološko in inovacijsko strukturo v regiji, ki bi bila v stanju nuditi okolje za nastanek novih podjetij in novih delovnih mest z visoko dodano vrednostjo. Odliv možganov iz manj razvitih regij in ne nastajanje visoko tehnoloških delovnih mest, je glavni problem manj razvitih regij in tudi Savinjske regije. Zato so cilji prve prioritete regije – Tehnološko napredna regija, vzpostaviti vse pogoje za gospodarsko, razvojno in tehnološko prestrukturiranje gospodarstva regije ter pritek

neposrednih tujih investicij in novih tehnologij v regijo. Te cilje prve prioritete nameravamo doseči s tremi programi in desetimi ukrepi.

➤ PROGRAM 1 – Ekonomska in tehnološka infrastruktura regije

Vse razvite države Evropske unije so že pred desetletjem pričele aktivno ustvarjati infrastrukturne pogoje za širitev in razvoj obstoječega gospodarstva v svojih regijah, kakor tudi pogoje, ki so privabljali tuje investitorje z novimi programi. V Sloveniji je na tem področju več kot aktualno stanje. Draga zemljišča, neurejena infrastruktura, pomanjkanje opremljenih zemljišč, je samo del problemov, ki limitirajo hitrejši razmah investicij v posameznih regijah. Regija nima niti tehnološkega parka, pisarne za transfer tehnologij so v povojih, prav tako je v svoji inkubacijski fazi novoustanovljen podjetniški inkubator. Zato bo regija s tem programom razvila v 7-letih temeljno, prostorsko in tehnološko infrastrukturo, ki jo bo za svojo razvojno prestrukturiranje potrebovalo regijsko gospodarstvo in novi investitorji ter podjetja iz EU in sveta.

Program se bo realiziral skozi dva ključna ukrepa. **Prvi ukrep** bodo ekonomske in poslovne cone regije, katerega cilji so postaviti strateški in operativni načrt izgradnje poslovno – industrijskih con do leta 2013, zagotoviti, odkupiti in opremiti strateške lokacije ob 5 koridorju in 3. razvojni osi, povečati hitrost priprave poslovnih con, zagotoviti strukturo financiranja poslovnih con, ter zagotoviti zadostno količino komunalno opremljenih zemljišč. **Drugi ukrep** v okviru tega programa je ustanovitev tehnološkega parka, pisarn za transfer tehnologij in podjetniški inkubator. S tem ukrepom želi regija zgraditi temeljno tehnološko in podjetniško infrastrukturo za nastajanje in rast novih podjetij. Cilji drugega ukrepa so vzpostavitev osrednjega tehnološkega parka SV-Kohezijske regije, razviti centralno ekonomsko-logistično in tehnološko središče Savinjske regije, vzpostaviti regijski mrežni sistem za inkubiranje novih podjetij, ustanoviti regijsko pisarno za transfer novih tehnologij in povezati univerzitetno znanje in ideje preko univerzitetnega spin off inkubatorja za nastanek novih tehnoloških podjetij.

➤ PROGRAM 2 – Tehnološki razvoj s pomočjo povezovanj, poslovne odličnosti in inovativnosti

Program bo vzpostavil tehnološko omrežje Savinjske regije, pospešil vlaganja v znanje in razvoj ter omogočil regijskemu gospodarstvu okrepitev na področju doseganja poslovne odličnosti. Uvajanje evropskega modela poslovne odličnosti v regijska podjetja, zagotavlja temeljne pogoje za njegovo globalno konkurenčnost. Kljub temu, da ima regija pretežno »staro« industrijo in gospodarsko strukturo podjetij, je praksa pokazala, da lahko podjetja tudi v tradicionalnih panogah dosegajo vrhunske tehnološke in poslovne rezultate. To pomeni, da lahko tovrstna podjetja na podlagi razvoja ustvarijo nove tržne niše, ki jim omogočijo tudi preboj na globalnih trgih.

Za realizacijo tega programa se nameravajo v regiji izvajati naslednji ukrepi (RRPSR 2007-2013, 2006, str. 111):

- razvoj novih izdelkov, storitev in tehnologij visoke dodane vrednosti,
- vzpodbujanje posodabljanja, avtomatizacije ter vpeljavo informacijske in komunikacijske tehnologije v proizvodne procese,
- vzpostavitev mreže tehnoloških centrov, ki bodo povezani s strateškimi gospodarskimi panogami in tehnologijami regije,
- vzpostavitev razvojnih centrov – oddelkov gospodarskih družb, ki bodo dosegli kritično maso znanja in razvoja,
- spodbujanje regijskega gospodarstva v tehnološke inovacije,
- ustvarjanje pogojev in regijskega sistema za spodbujanje procesnih in organizacijskih inovacij.

➤ PROGRAM 3 – Podjetniško podporno okolje, spodbujanje podjetništva in internacionalizacija

V okviru tega programa bo regija naredila premike na nekaj vitalnih področjih, kjer regija po vseh kazalcih absolutno zaostaja. To je področje instrumentov in sistema za podporo obstoječemu in novo nastajajočemu podjetništvu v regiji, premajhna aktivnost na področju internacionalizacije malih in srednjih podjetij regije ter vzpostavljanje pogojev za pritok neposrednih tujih investicij. Z vzpostavitvijo regijskih finančnih instrumentov bo omogočeno hitrejše in učinkovitejše financiranje hitro rastočih obstoječih podjetij v regiji, kakor tudi razvoj in rast novih, predvsem tehnoloških proizvodnih in storitvenih podjetij.

Regija bo program realizirala s tremi ključnimi ukrepi (RRPSR 2007-2013, 2006, str. 129):

- **Mrežni regijski sistem VEM** (podpora podjetništvu v regiji),
- **Internationalizacija malih in srednjih podjetij ter pospeševanje tujih investicij v regijo,**
- **Finančni instrumenti regije za podjetja** (vzpostavitev celovite palete finančnih instrumentov, ki bodo s svojo integralnostjo in komplementarnostjo omogočili nastajanje in rast podjetij).

4.2.2. Razvojna prioriteta 2 – Regija inovativnega turizma

Turizem je ena izmed pomembnih gospodarskih panog Savinjske regije in poslovna priložnost za razvoj podjetništva in tujih investicij v regiji. Kljub temu, da je regija ena izmed turistično razvitejših regij v Sloveniji, je v primerjavi s sosednjimi EU regijami nerazvita oziroma razpolaga z zelo omejenimi turističnimi kapacitetami. Regijski turizem je v zadnjih 10-letih temeljil predvsem na izgradnji fizične infrastrukture v šestih turističnih centrih – termah v regiji. Zelo je bilo zanemarjeno področje »drobnega« podjetniškega turizma in t.i. velikih razvojnih elementov (spodbujanje kreativnosti in inovativnosti v turizmu). Namen druge razvojne prioritete je skozi več konkretnih ukrepov razviti Savinjsko regijo v turistično destinacijo, ki bo prepoznavna na turističnem zemljevidu evropskih regij. Prioriteto bosta

realizirala dva programa in enajst ukrepov za turistično gospodarsko rast in konkurenčnost regijskega turističnega gospodarstva.

➤ PROGRAM 1 – PANALP (trajnostni razvoj podeželja in mest med Alpami in Panonsko nižino 2007-2013)

Savinjska regija bo kot regija inovativnega turizma pospešeno povečevala in nadgrajevala zmogljivosti uveljavljenih turističnih središč, formirala nove turistične produkte in storitve in na podeželju ter v mestih povezovala naravne danosti, tradicijo in prebivalce, nadgrajevala in širila svojo podobo in ponudbo, ki bo razpoznavna in uspešna tako za njene prebivalce kot za njene obiskovalce. Razvojni projekt Panalp je projektno, produktno in investicijsko ogrodje in orodje za doseganje ključnih ciljev trajnostnega (sonaravnega) razvoja Savinjske regije v obdobju 2007-2013.

Program Panalp se bo izvajal s šestimi ukrepi (RRPSR 2007-2013, 2006, str. 145):

- **DEŽELA CELJSKA** – celovita prenova in programsko usposabljanje štajerskih gradov in dvorcev,
- **ORANS** – sanacija, rekonstrukcija in programsko-ponudbena prenova samostanskih kompleksov in romarskih središč,
- **PRANGER** – sanacija, prenova in revitalizacija mestnih, trških in vaških naselbinskih dediščinskih območij,
- **TRADICIJA ZA PRIHODNOST** – razvoj sonaravnega kmetovanja, prenova in ekonomizacija podeželske dediščine in tradicije,
- **NATURA** – program varstva in razvoj območij Natura 2000 in regijskih krajinskih parkov,
- **DEDIŠČINSKI INKUBATOR** – ustanovitev in izgradnja raziskovalnega, izobraževalnega in izvajalskega (podjetniškega) centra za prenovo kulturne dediščine.

➤ PROGRAM 2 – Savinjska regija – turistična destinacija v Evropi regij

S tem programom želi Savinjska regija uloviti razvojni zaostanek turističnega gospodarstva in razvoja regije v primerjavi z evropskimi turističnimi destinacijami.

Program se bo implementiral preko naslednjih ukrepov (RRPSR 2007-2013, 2006, str. 171):

- **Termalna središča** (Termalni centri regije pomenijo močno jedro in okostje na katerega bo regija v naslednjem programskem obdobju nadgradila ostali del manjšega podjetniškega, kulturnega, inovativnega turizma, ki bi povečal razvoj na podeželju in perifernih področjih Savinjske regije. Cilji tega ukrepa so: povečati investicije v nastanitvene kapacitete, dograditev turistične infrastrukture in razvoj management kadra in ostalega kadra za paleto razvoja termalnih centrov v regiji.);
- **Turistične cone regije** (Cilj ukrepa je , da se v regiji oblikuje 6-9 turističnih con.);
- **Podjetništvo in inovativnost v turizmu** (Namen ukrepa je postaviti pogoje za hitrejši investicijski cikel, obstoječih malih podjetij v turizmu in nastajanje novih podjetij, ki se

bodo ukvarjala s turizmom ali dopolnilnimi turističnimi dejavnostmi v turizmu, kulturni dediščini in razvoju podeželja.);

- **Športna in turistična infrastruktura** (Poudarek ukrepa je na povečanju atraktivnosti turistične ponudbe. Poleg že uveljavljenih bodo imeli na razvoj turizma pomembno vlogo na novo vzpostavljeni športno turistični parki, ki so bili do sedaj še neizkoriščena priložnost.);
- **Destinacijski management** (V naslednjem programskem obdobju bo temeljna regionalna strategija usmerjena h krepitvi povezovanja in sodelovanja pri skupnem načrtovanju, oblikovanju in trženju regionalnega turizma po načelih javno zasebnega partnerstva.).

4.2.3. Razvojna prioriteta 3 – Okolju prijazna in dostopna regija

Programski sklop »Okolju prijazna in dostopna regija« teži k ustvarjanju takšnih razmer v organizaciji prostora, ki bodo omogočile doseganje razpoznavnih sprememb na področju krepitve konkurenčnega položaja Savinjske razvojne regije ter dvigovanja kakovosti življenja vseh njenih prebivalcev. Visoka kvaliteta življenja bo dosežena v vseh naseljih z izboljšano prometno dostopnostjo, kvaliteto bivalnega in naravnega okolja.

Strateški cilji prostorskega razvoja regije so (RRPSR 2007-2013, 2006, str. 185):

- izboljšanje prostorskega položaja in vloge Savinjske regije v odnosu do države in ostalih razvojnih regij ter v odnosu do sosednje Avstrije in Hrvaške;
- uravnotežen policentrični razvoj razvojnih središč in zaledij ter oblikovanje Savinjske urbane regije v skladu s funkcionalno vlogo in pomenom za državo, regijo ter občino;
- izboljšanje prometne dostopnosti za razvoj ostalih občinskih središč regije in njihovih zalednih območij;
- pospeševanje podjetniških con in trgovskih središč ob avtocesti in ostali prometni infrastrukturi;
- zagotavljanje ustrezne stopnje energetske neodvisnosti, ob varčni rabi energije ter izrabi obnovljivih virov energije;
- zagotavljanje zadostnih količin in zdravstveno ustrezno pitno vodo za vse prebivalce Savinjske regije;
- zagotavljanje poplavne varnosti;
- zaščita kakovosti površinskih in podzemnih voda z izgradnjo kanalizacij in čistilnih naprav;
- sanacija in zapiranje obstoječih odlagališč, dokončna izgradnja regijskega centra za ravnanje z odpadki;
- saniranje okoljsko degradiranih območij;
- racionalna raba in varstvo naravnih virov.

Savinjska razvojna regija bo zastavljene cilje realizirala preko dveh programov.

➤ PROGRAM 1 – Okoljska in prometna infrastruktura

Program teži k ohranjanju čimbolj naravnega okolja in zagotavljanju dostopnosti Savinjske regije. Cilj programa je zagotoviti infrastrukturo na področju okolja in prometa, kar je povezano tako s spodbujanjem gospodarskega razvoja in ustvarjanjem delovnih mest, kakor tudi s spodbujanjem trajnostnega razvoja in zagotavljanjem visoke kvalitete življenja za prebivalce Savinjske regije.

Razvojne usmeritve na področju **komunalne infrastrukture** obsegajo (RRPSR 2007-2013, 2006, str. 187):

- prioriteto reševanje najbolj perečih problemov kot je sanacija obstoječega vodovodnega omrežja in vključevanje v omrežje novih in nadomestnih vodnih virov;
- ureditev individualnih vodovodnih sistemov na območjih regijsko pomembne razpršene poselitve;
- dokončna izgradnja novega regijskega odlagališča za nevarne odpadke;
- izgradnja kanalizacijskih sistemov in čistilnih naprav.

Razvojne usmeritve na področju **prometne infrastrukture**:

- izgradnja hitre ceste – Tretja razvojna os;
- posodabljanje in izgradnja regionalnih in lokalnih cest Savinjske razvojne regije.

Program »Okoljska in prometna infrastruktura« bo realiziran preko štirih sklopov ukrepov:

- **Odvajanje in čiščenje odpadnih voda in poplavna varnost** (ukrep vključuje izvedbo naložb v komunalno infrastrukturo, ki obsega obnovo, rekonstrukcijo in izgradnjo kanalizacijskih sistemov ter izgradnjo čistilne naprave);
- **Oskrba s pitno vodo** (prednostni razvojni cilj na področju oskrbe s pitno vodo je zagotovitev zadostnih količin in zdravstveno ustrezno pitno vodo za vse prebivalce Savinjske regije);
- **Celovito ravnanje z odpadki** (izvedba tega ukrepa je ključna za razvoj novih delovnih mest, izboljšanje stanja okolja, zagotovitev večje dostopnosti podpornim storitvam, novim izdelkom, proizvedenimi iz odpadkov, predelanih v surovine ali s ponovno uporabo odpadkov in uporabi novih okoljskih tehnologij);
- **Cestno omrežje regije, železnice in letališče** (cilja ukrepa sta izboljšati prometno dostopnost in s tem povečati možnosti za gospodarski razvoj ter izboljšati prometno povezavo znotraj Savinjske regije in zmanjšati razlike v dostopnosti in prometno-infrastrukturni opremljenosti med posameznimi področji v regiji).

➤ PROGRAM 2 – Učinkovita energetska oskrba

Zaradi širšega pomena za okolje in gospodarski razvoj je učinkovita energetska oskrba pomembna za Savinjsko regijo. Po podatkih Elektro Celje se bo poraba električne energije v Savinjski regiji v naslednjem trideset letnem obdobju podvojila. Da bi porabnikom zagotovili kakovostno in zanesljivo oskrbo z električno energijo, bo potrebno pravočasno in v zadostnem obsegu dograjevati elektroenergetsko distribucijsko omrežje. V industriji, prometu

in široki porabi obstajajo že pomembni potenciali na področju varne rabe energije in možnosti povečanja energetske učinkovitosti. Prav tako obstajajo neizkoriščene možnosti lokalnih naravnih virov energije, kot so: biomasa, sončna energija, geotermična energija, itd.

Program se bo realiziral preko dveh ukrepov:

- **Energetska sanacija in trajnostna gradnja stavb** (ukrep zajema različne vidike izboljševanja karakteristik stavb in njenih integriranih sistemov z namenom zmanjšanja rabe energije ter povečanja uporabe obnovljivih virov energije v stavbah);
- **Alternativni in obnovljivi viri energije** (ukrep obsega investicije v sodobne sisteme za oskrbo z energijo, s katerimi se bo zagotovilo znatno izboljšanje izkoristka pretvorbe energije fosilnih goriv oz. povečanje izrabe obnovljivih virov energije za proizvodnjo električne energije in toplote).

4.2.4. Razvojna prioriteta 4 – Regija ustvarjalnega razreda

Z Lizbonsko strategijo si je Evropska unija in kot njen del tudi Slovenija postavila za cilj, da postane najbolj konkurenčno in dinamično ter na znanju temelječe gospodarstvo na svetu, s polno zaposlenostjo ter ekonomsko in socialno kohezijo. K uresničevanju postavljenih ciljev se je zavezala tudi Savinjska regija z regionalno specializacijo na področju tehnološkega razvoja. Prioriteta se usmerja na ključni potencial Savinjske regije – človeške vire z vzpodbujanjem tehnološko-razvojne in inovativne usmerjenosti. Izobraževanje in usposabljanje je edini možni odgovor na izzive tehnoloških in strukturnih sprememb in tudi na problem staranja prebivalstva Savinjske regije, saj nam lahko le vseživljenjsko učenje omogoči potrebno dolgo delovno aktivnost.

Cilji in prioritete na področju človeških virov v Savinjski regiji so (RRPSR 2007-2013, 2006, str. 202):

- zmanjšanje razvojnega deficita z ustvarjanjem okolja za kreiranje kvalitetnih delovnih mest in dvig kvalitete življenja za vse kategorije prebivalstva, predvsem pa za mlade in starejše,
- izgradnja infrastrukture za trajno vlaganje v človeški kapital glede na prioritete regije,
- postavitev temeljev za aktiviranje lastnih razvojnih potencialov regije in kreiranje multikulturno prepoznavne regije v evropskem prostoru kot orodje za pritegnitev talentiranega kadra.

Savinjska regija bo zastavljene cilje dosegala preko treh programov.

➤ PROGRAM 1 – Kreativno znanje

Globalizacija in močna konkurenca zahtevata drugačen način izobraževanja, posebej terciarnega, kot smo ga v večjem delu Evrope in tudi pri nas imeli doslej. Samo znanje ni več zadosten pogoj za uspešen napredek. Program **Kreativno znanje** je usmerjen k doseganju konkurence in odprtosti slovenskega univerzitetnega prostora ter oblikovanju novih,

mednarodnih izobraževalnih programov po meri gospodarstva. Program se dopolnjuje z novo izobraževalno ponudbo programov prilagojenim potrebam trga in visokošolskih zavodov ter vzpostavlja okolje za krepitev človeškega kapitala usmerjenega na vseživljenjsko učenje in zagotavljanje različnih ravni pismenosti.

Program se bo realiziral preko štirih ukrepov (RRPSR 2007-2013, 2006, str. 204):

- **Mednarodna univerza** (Savinjska regija potrebuje svojo univerzo, ki bo odgovarjala na potrebe regijskega gospodarstva in bo usmerjena na tri trge: regionalni, nacionalni in trg Jugovzhodne Evrope in Balkana);
- **Izobraževanje za razvoj** (namen ukrepa je priprava novih programov v okviru obstoječih izobraževalnih institucij povezanih z dejanskimi potrebami gospodarstva);
- **Vseživljenjsko učenje** (v celotni regiji je potrebno ustvariti odprto učno okolje, ki bo omogočalo dostop do različnih oblik vseživljenjskega učenja zlasti samostojnega učenja in e-učenja ter učenja na daljavo);
- **Podporne strukture** (ukrep povečuje kakovost in uporabnost znanstvenega in raziskovalno razvojnega dela, pretok znanja med raziskovalno sfero ter gospodarstvom).

➤ PROGRAM 2 – Talentopolis – Okolje za konkurenčno gospodarstvo

Gospodarski razvoj je močno povezan s koncentracijo visoko izobraženih ljudi. Skladno s tem postavlja Savinjska regija kot ključen program na področju človeških virov **TALENTOPOLIS**, vzpostavlja strukturo za razvoj in manegiranje človeškega kapitala Savinjske regije – od rojstva do aktivnega staranja.

Program se bo realiziral preko štirih ukrepov:

- **Center za razvoj talentov** (ukrep poudarja potrebo po kreiranju novega okolja, ki bo prepoznal in podpiral edinstvene potrebe mladih nadarjenih otrok in zagotavljal primerno podporno okolje teh otrok že v zgodnjih letih šolanja do vključitve na trg dela);
- **Head Hunter Transfer Center** (ukrep predstavlja novo filozofijo regijskega managementa, ki opozarja, da je ustrezen način upravljanja s človeškimi viri še kako pomemben za razvoj, obstanek in dolgoročno konkurenčno sposobnost regije, podjetja ali organizacije);
- **Finančni instrumenti za razvoj človeških virov** (namen ukrepa je investiranje v prioritete profile in prioriteta znanja regije preko regijskih finančnih instrumentov);
- **Think – Tank** (ukrep predstavlja neformalno skupino, ki zagotavlja svetovanje, ideje in nove možnosti načrtovanja strategije razvoja človeških virov regije).

➤ PROGRAM 3 – Kakovost življenja

Savinjska regija želi zagotoviti visoko kakovost življenjskega okolja, ki temelji na razvoju kulture in regionalne identitete ter skladnejšemu razvoju regije. Pomembno vlogo pri povečanju konkurenčnosti imajo tudi aktivnosti za izboljševanje zdravja prebivalstva s pomembnim poudarkom na krepitvi funkcionalnih sposobnosti, ki omogočajo delovno

sposobnost v luči podaljševanja delovne dobe. Zdravje omogoča kakovostno življenje in produktivno delo, še posebno aktivno staranje, hkrati pa je zdravje tudi pogoj za gospodarsko rast, razvoj in polno udeležbo v družbi.

Zastavljene cilje programa Kakovost življenja bo Savinjska regija izvajala z naslednjimi ukrepi (RRPSR 2007-2013, 2006, str. 224):

- **Kreativno okolje** (kreativno okolje s kakovostno, pestro in dovolj obsežno kulturno ponudbo je pogoj za zadrževanje in pritegnitev izobražene delovne sile ter oživitve družbenega življenja in kulture regije);
- **Zdrava regija** (zdravje je osnova razvoja človeškega potenciala in zato eden ključnih virov in tudi ciljev razvoja skupnosti, regije in države. Zdravo prebivalstvo je osnova za večjo produktivnost in konkurenčnost gospodarstva ter razvoj in boljšo zaposljivost na trgu delovne sile.);
- **Kvaliteta življenja** (ukrep je namenjen pospeševanju razvoja bivanjskih pogojev (gradnja stanovanj), pa tudi z vidika mobilnosti delovne sile in zaposlovanja ter z vidika ustvarjanja razmer za višjo rodnost kot tudi za nastanitev starejših oseb, prilagojene njihovim potrebam in njihovem zdravstvenemu stanju ali ustrezni pomoči pri prilagajanju njihove nastanitve).

4.3. Razvojni projekti Savinjske regije

Savinjska regija ima veliko regionalnih razvojnih projektov, ki bodo prispevali tudi k nacionalnem razvoju Slovenije in njeni globalni konkurenčnosti. Vendar je šest projektov tistih, ki so v tem trenutku strateškega pomena, tako za regijo kot Republiko Slovenijo ter bi jih morala partnerja vgraditi v izvedbene in operativne dokumente razvojnega načrtovanja in planiranih investicij do leta 2013.

1) TEHNOPOLIS CELJE

Tehnopolis Celje je ključen program regije, ki bo v obdobju 2007-2013 realiziral prvo regijsko prioriteto – Tehnološko napredna regija. Program je nastajal več let kot skupni regijski program za gospodarsko in tehnološko prestrukturiranje Savinjske regije, v obdobju 2007-2013.

Program Tehnopolis Celje ima šest osnovnih podprogramskih sklopov, ki tvorijo jedro novega tehnološkega mesta Savinjske regije:

- **Tehnološki park** (Tehnološki park Celje, vsebuje tehnološka podjetja in razvojne institucije, ki bodo v povezavi z Mednarodno univerzo Celje, predstavljali ključno razvojno in inovacijsko infrastrukturo za hitrejši razvoj Savinjske regije, vzhodne kohezijske regije in osnovo za prenos tehnologij in »know how-a« v jugovzhodno Evropo.);
- **Mednarodna univerza** (Z investicijo bosta regija in država realizirala cilj vzpostavitve in delovanja nove mednarodne univerze oziroma ene izmed 4 novih univerz v Sloveniji.);

- **Center za okoljski in energetski inženiring** (Podprogram se nanaša na vsebine osrednjih projektov Slovenije – učinkovito upravljanje z okoljem in trajnostne energije in okolju prijazna in dostopna regija.);
- **Center nove bivalne kulture** (Regija mora v sklopu integralnega pristopa prestrukturiranja gospodarstva in izobrazbene strukture regije, zagotoviti bivalne pogoje za prihod novega kadra v tehnološka podjetja in v mednarodno univerzo.);
- **Multikulturno središče za JV Evropo** (Program se nanaša na kulturno in zgodovinsko izročilo tako Celja, kot celotne Savinjske regije.);
- **Investicijsko središče JV Evrope** (Savinjska regija pozicionira Celje kot regijsko središče, ključno tehnološko središče v Sloveniji.).

2) TRETJA RAZVOJNA OS

Cilj projekta je izgradnja intermodalnega koridorja preko petih slovenskih regij, od Avstrijske meje do priključka na avtocesto pri Bosiljevem (Hrvaška). Ob tretji razvojni osi, pa se omogoči zagon gospodarskih razvojnih projektov, ki bodo povzročili hitrejši razvoj manj razvitih območij v vseh petih regijah Vzhodne Slovenije.

3) TALENTOPOLIS

Projekt Talentopolis je prioriteten program na področju upravljanja človeških virov, ki vzpostavlja strukturo za trajnostni razvoj človeškega kapitala Savinjske regije. Projekt predstavlja podporni instrument Tehnopolisu Celje in Mednarodni univerzi – njegov ključni cilj pa je zagotoviti vse pogoje, da Savinjska regija postane regija ustvarjalnega razreda.

4) PANALP

Razvojni program Panalp je strateški razvojni dokument, ki je v pripravi vzpostavil mrežo ključnih razvojnih partnerjev na nivoju regije, med regijami in na nivoju države. Program vzpostavlja novi razvojni model oziroma projektno in produktno povezavo med podeželjem in mesti in delujočimi centri stacionarnega turizma. Z realizacijo programa Panalp se bistveno okrepi regijska in nacionalna identiteta.

5) REGIONALNI URGENTNI CENTER CELJE (RUCC)

Splošna bolnišnica Celje je osrednja medregijska bolnišnica za širše celjsko območje na katerem deluje. Opravlja vse storitve bolnišničnega in specialistično ambulantnega zdravljenja na sekundarni ravni organiziranosti zdravstvene dejavnosti. Z drugimi subjekti v zdravstvenem varstvu se bolnišnica povezuje zaradi zagotavljanja celovite oskrbe z zdravstvenimi storitvami prebivalstva. Splošna bolnišnica Celje je pomemben razvojni in poslovni sistem v regiji, saj vpliva na razvoj tega področja. V Splošni bolnišnici Celje je velik intelektualni in tehnični potencial, ki je sposoben najti nove poti pri zdravljenju in oskrbi bolnikov. Strokovna rast je pogojena s strokovnim in znanstveno raziskovalnim delom.

RUCC je skupno delovišče prehospitalne (PH) in hospitalne urgentne službe (UO) za Savinjsko regijo. Namenjen je celoviti, strokovno visoki kvalitetni oskrbi vseh akutnih bolnikov in poškodovancev z ogroženim zdravjem in/ali življenjem v tej regiji, 24 ur dnevno, vse dni v letu. Združevanje človeških in tehničnih virov na enem mestu v regiji nudi številne prednosti v zdravljenju akutno obolelih in poškodovanih bolnikov. Med najpomembnejše prednosti štejemo: celostno obravnavo vseh akutnih bolnikov na enem mestu v regiji, skrajšanje časa potrebnega za oskrbo bolnikov, izboljšanje kvalitete oskrbe bolnikov z možnostmi nenehne specialistične konzultacije in možnost nepretrgane izmenjave znanja in veščin.

6) CELJE – EVROPSKA PRESTOLNICA KULTURE 2012

Evropska kulturna prestolnica je brez dvoma največji projekt na področju kulture, ki že več kot dvajset let poteka v državah Evropske unije. H kandidaturi Mestne občine Celje za organizacijo Evropske kulturne prestolnice nas navaja spoznanje, da s tem projektom Evropska unija spodbuja kulturni, turistični, gospodarski in splošni družbeni razvoj regionalnih središč, v katerih je praviloma manj kulturnih dogodkov, v primerjavi z državnimi prestolnicami. Mestna občina Celje, kot središče Savinjske regije, je po svoji velikosti in vlogi znotraj nacionalnega okvira nadvse primerljiva z vsemi temi mesti.

Poudariti je potrebno, da gre za projekt, ki ni usmerjen le v razvoj Celja kot mednarodno prepoznavnega mesta, pač pa je poleg evropske dimenzije močno poudarjena tudi regionalna dimenzija. Potegovanje Mestne občine Celje za laskav naziv Evropske prestolnice kulture predstavlja velik izziv za vse njene prebivalce, saj gre za največji projekt Evropske unije na področju kulture. To je hkrati izredna razvojna priložnost, ne le za mesto Celje, temveč tudi za celotno Savinjsko regijo. Cilj programa je uresničiti temeljni regionalni razvojni cilj, zlasti na področju spodbujanja kulturno-turističnega razvoja, razvojnega prestrukturiranja regije, povečanja njene mednarodne prepoznavnosti in konkurenčnosti njenega gospodarstva ter splošnega trajnostnega razvoja.

Celoten program razvoja Savinjske regije je po mojem mnenju dobro zastavljen. Vendar je pri tem potrebno upoštevati v praksi marsikdaj občuten razkorak med načrtovanjem in realizacijo. Predvsem tu vidim nevarnost težavne implementacije nekaterih načrtovanih ukrepov zaradi obstoječega stanja v regiji. Če vzamemo na primer zeleni cilj doseganja tehnološko napredne regije: glede na to, da je delež "stare" in delovno intenzivne industrije v regiji relativno velik, se ob uvajanju naprednih tehnologij pojavlja stranski učinek presežnih premalo kvalificiranih delavcev, ki bi pomenili dodatno socialno breme, saj je slednje veliko težje prekvalificirati in umestiti v nove sredine kot na primer mlade. Kar se tiče zagotavljanja infrastrukturnih pogojev za vzpodbujanje podjetništva je potrebno slednje podpreti tudi na državni ravni z ugodno zakonodajo, davčnimi olajšavami itd. Nenazadnje pa je za uresničitev vseh ciljev potreben tudi angažiran pristop pri financiranju, zlasti maksimiranje črpanja evropskih sredstev, povezovanje med občinami, regijami po Sloveniji pa tudi v drugih državah EU.

5. SKLEP

Prenova regionalne politike v začetku novega tisočletja je bila zagotovo pozitivna sprememba. Rast regionalnih razlik se sicer še ni popolnoma ustavila, se je pa upočasnila. V vodenju regionalne politike ter normativih, ki jo urejajo, obstaja še množica pomanjkljivosti, ki jih je zaradi večje učinkovitosti treba odpraviti, žal pa za te spremembe ne obstaja dovolj političnega konsenza. Enako velja za oblikovanje pokrajin, katerih nujnost uvedbe je bila na podlagi pozitivnih izkušenj EU z njihovo vlogo v zagotavljanju skladnega regionalnega razvoja znana že v zgodnjih devetdesetih letih, pokrajin pa še vedno ni.

Z vstopom v Evropsko Unijo so Slovenija in njene regije poleg lažjega dostopa na nove trge ter možnosti krepitve mednarodnega sodelovanja dobile tudi dostop do visokih finančnih sredstev instrumentov regionalne politike EU. Ko govorimo o finančnih sredstvih, ki jih bo Slovenija prejela, ne smemo pozabiti, da je način porabe teh sredstev prav tako pomemben kot pa sama višina sredstev. Usmerjena morajo biti v projekte, ki res prispevajo h krepitvi regionalnega razvoja. Zato je tudi v zvezi z učinkovito porabo sredstev skupne regionalne politike nujno, da Slovenija čim prej popravi stanje glede domačega vodenja regionalne politike.

V Savinjski regiji se izvajajo številni programi, katerih namen je regijo po gospodarski razvitosti približati gospodarsko razvitejšim delom Slovenije. Ti programi potekajo tako na področju gospodarstva, človeških virov, turizma kot tudi okolju prijazna in dostopna regija. Med najpomembnejše elemente spodbujanja gospodarske rasti na dolgi rok zagotovo sodita vnos tehnoloških znanj ter inovativnosti v regijska podjetja in spodbujanje razvoja podjetništva in podjetniške miselnosti. V regiji se bo zato vzpostavilo celotno podjetniško, tehnološko in inovacijsko strukturo, ki bo nudila okolje za nastanek novih podjetij in novih delovnih mest z visoko dodano vrednostjo. Odliv možganov iz manj razvitih regij in ne nastajanje visoko tehnološko delovnih mest, je glavni problem manj razvitih regij in tudi Savinjske regije. Zato bo Savinjska regija z ukrepi na področju tehnologije vzpostavila vse pogoje za gospodarsko, razvojno in tehnološko prestrukturiranje gospodarstva regije ter pritek neposrednih tujih investicij in novih tehnologij v regijo.

Savinjsko razvojno regijo uvrščamo med turistično relativno dobro razvito pokrajino z večstoletno tradicijo, predvsem na področju zdraviliškega turizma, ki predstavlja še danes vodilno turistično ponudbo. Ob močno uveljavljenem zdraviliškem turizmu se vse bolj razvija tudi zimski, klimatski, wellness, kongresni in sejmski turizem. Kljub temu, da je regija ena izmed turistično razvitejših regij v Sloveniji, je v primerjavi s sosednjimi EU regijami nerazvita, oz. razpolaga z zelo omejenimi turističnimi kapacitetami. Regijski turizem v sedanji strukturi tako ne bo mogel konkurirati vedno večji in učinkoviti globalni konkurenci svetovnih trgov in destinacij. Zato se bo skozi več konkretnih ukrepov Savinjsko regijo razvilo v turistično destinacijo, ki bo prepoznavna na turističnem zemljevidu evropskih regij.

Razvojne usmeritve na področju okolja določa Nacionalni program varstva okolja in Strategija razvoja Slovenije. Uradna ocena Nacionalnega programa varstva okolja ugotavlja, da so na večini področij (čiščenje odpadnih voda, zagotavljanje pitne vode prebivalstva, ravnanje z odpadki) potrebna še velika vlaganja, ki bodo v celoti zagotovila doseganje okoljskih standardov EU. Cilj Savinjske regije je postati ena od najbolj privlačnih poslovnih lokacij v tem delu Evrope zaradi izboljšanja kakovosti infrastrukturnih sistemov in fizičnega okolja. Visoka kvaliteta življenja bo dosežena v vseh naseljih z izboljšano prometno dostopnostjo, kvaliteto bivalnega in naravnega okolja. Izkoriščanje naravnih in ustvarjenih razvojnih potencialov po potekalo na trajnostni način tako, da bodo vsa območja ne glede na svoj sedanji razvojni položaj dobila možnost spodbujanja razvoja na lokalni, subregionalni in regionalni ravni.

Cilj razvojne regije na področju človeških virov je postati regija ustvarjalnega razreda, ustvariti delovna mesta z visoko dodano vrednostjo in za vsakega posameznika ustvariti prijetno okolje. Ključni razvojni dejavnik človeških virov v sodobni družbi je kreativno znanje, ki spodbuja krepitev talentov, razvijanje socialnih, strateških in tehničnih kompetenc in delovnega zaposlovanja. Cilji Savinjske regije sovpadajo usmeritvam Strategije razvoja Slovenije, ki kot ključne nacionalne cilje v obdobju 2006-2013 postavlja izboljšanje možnosti vsakega človeka za dolgo, zdravo in aktivno življenje z vlaganji v učenje, izobrazbo, zdravje, kulturo, bivalne pogoje in druge vire za uresničenje osebnih potencialov.

V Savinjski regiji se moramo zavedati, da temelji blaginje v prihodnosti ležijo v izkoriščanju notranjih potencialov regije. Državne in evropske regionalne spodbude so le pripomoček regiji, prava odgovornost za generiranje gospodarskega razvoja pa je na prebivalcih in podjetjih v regiji samih.

LITERATURA

1. Avberšek Alenka: Analiza poslovanja gospodarskih družb Savinjsko – šaleške regije za leto 2004. Velenje : Gospodarska zbornica Slovenije – Savinjsko-šaleška območna zbornica Velenje, 2005. 52 str.
2. Brenčič Petra : Analiza predloga Zakona o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja. Diplomsko delo. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, marec 2005. 45 str.
3. Florida Richard, Tinagli Irene: Europe in the creative age. B.k. : Carnegie Mellon Software industry center, 2004. 48 str.
4. Haček Miro: Regionalizacija Slovenije ob vstopanju in po vstopu v Evropsko unijo. Ljubljana : Mirovni inštitut, 2003. 30 str.
5. Kavaš Damjan: Inovativna regionalna politika. Zbornik povzetkov, 21. PODIM. Vloga inoviranja pri pospeševanju regionalnega razvoja Slovenije. Maribor : Slovensko društvo za sistemsko raziskovanje, 2000, str. 56-58.
6. Knez Ljubomir: Štajerski tehnološki park d.o.o. – podjetniško podporno okolje. Zbornik 22. Posvetovanje PODIM. Prenos novosti v podjetniško prakso. Maribor : Inštitut za razvoj podjetništva, 2001, str. 83-86.
7. Krajnc Blaž: Regionalna politika in njeno izvajanje v Sloveniji. Diplomsko delo. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2001. 50 str.
8. Krpič Anamarija: Učinkovitost strukturnih instrumentov za regionalni razvoj Slovenije. Magistrsko delo. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2006. 111 str.
9. Majcen Boris: Pomen regionalno in prostorsko uravnoteženega razvoja za razvoj Slovenije – sintezno poročilo. Spletna gradiva Urada RS za makroekonomske analize in razvoj. [URL: <http://www.gov.si/zmar/projekti/sgrs/raziskave/a9.pdf>], 2004.
10. Malačič Janez: Demografija: teorija, analiza, metode in modeli. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2006. 339 str.
11. Malačič Janez et al.: Študija o kazalcih ustvarjalnosti slovenskih regij. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2005.
12. Mrak Mojmir: Kohezijska politika Evropske unije. Ljubljana : samozaložba, 2004. 160 str.
13. Pečar Janja: Regionalni vidiki razvoja Slovenije in poslovanje gospodarskih družb v letu 2001. Delovni zvezek 7 / 2002. Ljubljana : Urad Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj, 2002. 76 str.
14. Pečar Janja: Regije 2005 - izbrani socio-ekonomski kazalniki po regijah. Delovni zvezek 9/2005. Ljubljana : Urad Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj, 2005. 199 str.
15. Pečar Janja: Regije 2006 – Izbrani socio-ekonomski kazalniki po regijah. Delovni zvezek 15/2006. Ljubljana : Urad Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj, 2006. 212 str.
16. Rajšek Bojan: Od pokrajin pričakujejo veliko. Delo, Ljubljana, 12.9.2006.
17. Ribičič Ciril: regionalizacija Slovenije – od prvih pobud do ustavnih sprememb. Pravna praksa, Ljubljana, 2003, 44, str. I-VIII.
18. Senjur Marjan: Razvojna ekonomika. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2002. 732 str.

19. Stanovnik Peter, Kavaš Damjan: *Ekonomika tehnoloških sprememb*. Portorož : Visoka strokovna šola za podjetništvo, 2002. 180 str.
20. Stojanovska Violeta: *Strukturni skladi in regionalna politika Evropske unije (primer Slovenije)*. Diplomsko delo. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2003. 41 str.
21. Taškar Jana: *Ustavne spremembe samo korenček za dolgo glodanje*. Delo, Ljubljana, 21.6.2006, str. 2.

VIRI

1. Banka statističnih podatkov. Ljubljana : Statistični urad Republike Slovenije. [URL: [http://bsp1h.gov.si/QKS/do=exec+`D2300.LDBN.CLIST\(WWWGES\)`](http://bsp1h.gov.si/QKS/do=exec+`D2300.LDBN.CLIST(WWWGES)`)], 2007.
2. Enotni programski dokument 2004 – 2006. Ljubljana : Služba Vlade RS za strukturno politiko in regionalni razvoj, 2003, 234 str.
3. Informacija o poslovanju gospodarskih družb v RS v letu 2005. Ljubljana : Agencija RS za javnopravne evidence in storitve, 2006. 36 str.
4. Informacija o poslovanju samostojnih podjetnikov posameznikov v RS v letu 2005. Ljubljana : Agencija RS za javnopravne evidence in storitve, 2006. 28 str.
5. Interna gradiva Regionalne razvojne agencije Celje.
6. Neposredne naložbe 2004. Ljubljana : Banka Slovenije, 2005. 92 str.
7. Osnutek državnega razvojnega programa Republike Slovenije za obdobje 2007 – 2013. Delovno gradivo. Ljubljana : Služba Vlade za lokalno samoupravo in regionalno politiko, 2006. 97 str.
8. Poročilo o razvoju 2005. Ljubljana : Urad Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj, 2005. 171 str.
9. Poročilo o regionalnem razvoju 2004. Ljubljana : Služba Vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politiko, 2005. 193 str.
10. Poročilo za leto 2004. Celje : Zavod RS za zaposlovanje, Območna služba Celje, 2005. 125 str.
11. Poročilo za leto 2005. Celje : Zavod RS za zaposlovanje, Območna služba Celje, 2006. 118 str.
12. Poročilo za leto 2004. Velenje : Zavod RS za zaposlovanje, Območna služba Velenje, 2005. 106 str.
13. Poročilo za leto 2005. Velenje : Zavod RS za zaposlovanje, Območna služba Velenje, 2006. 106 str.
14. Prebivalstvo. Statistične informacije št. 3, Ljubljana, 2006, 115. 53 str.
15. Predlog Zakona o pokrajinah s tezami za normativno ureditev (Poročevalec Državnega zbora Republike Slovenije, št. 26/98).
16. Regionalni razvojni program Savinjske regije. Celje : Regionalna razvojna agencija Celje, 2001. 228 str.
17. Regionalni razvojni program Savinjske regije 2007 – 2013. Celje : Regionalna razvojna agencija Celje, 2006. 294 str., 27 str. pril.
18. Savinjska regija: osebna izkaznica. Celje : Fit media d.o.o., 2003. 52 str.

19. Slovenija v številkah. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije, 2005. 77 str.
20. Slovenske regije v številkah 2006. Ljubljana : Statistični urad Republike Slovenije, 2006. 56 str.
21. Statistični letopis RS 2001. Ljubljana : Statistični urad RS, 2002.
22. Statistični letopis RS 2002. Ljubljana : Statistični urad RS, 2003.
23. Statistični letopis RS 2003. Ljubljana : Statistični urad RS, 2004.
24. Statistični letopis RS 2004. Ljubljana : Statistični urad RS, 2005.
25. Statistični letopis RS 2005. Ljubljana : Statistični urad RS, 2006.
26. Statistični letopis RS 2006. Ljubljana : Statistični urad RS, 2007.
27. Strategija prostorskega razvoja Slovenije. Ljubljana : Ministrstvo za okolje in prostor, Direktorat za prostor, Urad za prostorski razvoj, 2004. 75 str.
28. Strategija regionalnega razvoja Slovenije. Ljubljana : Agencija Republike Slovenije za regionalni razvoj, 2001. 35 str.
29. Strukturni skladi EU v Sloveniji. [URL: http://www.gov.si/euskladi/strukt_esrr.html], 2007.
30. Uredba o standardni klasifikaciji teritorialnih enot (Uradni list RS, št. 28/00).
31. Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja (Uradni list RS, št. 93/2005).
32. Zakon o gospodarskih družbah (ZGD-1) (Uradni list RS, št. 42/2006, 60/2006).
33. Wikipedia. [<http://sl.wikipedia.org/wiki>], 2007.

PRILOGE

Priloga 1: Razdelitev Slovenije na 12 statističnih regij

Vir: [Wikipedia](#), 2007.

Priloga 2: Pripadajoče občine Savinjski regiji, število prebivalcev, površina občine in gostota, 1.1.2006.

Statistična regija/občina	Prebivalstvo			Površina km ²	Gostota Preb/km ²
	Skupaj	Moški	Ženske		
Savinjska	257.375	126.762	130.613	2.384	108
Bistrica ob Sotli	1.437	713	724	31,1	46
Braslovče	5.101	2.507	2.594	54,9	93
Celje	48.607	23.465	25.142	94,9	512
Dobje	1.013	483	530	17,5	58
Dobrna	2.097	1.035	1.062	31,7	66
Gornji Grad	2.605	1.263	1.342	90,1	29
Kozje	3.349	1.657	1.692	89,7	37
Laško	13.800	6.716	7.084	197,5	70
Ljubno	2.707	1.304	1.403	78,9	34
Luče	1.605	814	791	109,5	15
Mozirje	6.363	3.127	3.236	83,6	76
Nazarje	2.657	1.330	1.327	43,4	61
Podčetrtek	3.328	1.637	1.691	60,6	55
Polzela	5.521	2.710	2.811	34,0	162
Prebold	4.586	2.221	2.365	40,7	113
Radeče	4.631	2.269	2.362	52,0	89
Rogaška Slatina	10.854	5.358	5.496	71,5	152
Rogatec	3.244	1.568	1.676	39,6	82
Slovenske Konjice	14.006	6.980	7.026	97,8	143
Solčava	542	265	277	102,8	5
Šentjur pri Celju	18.603	9.187	9.416	222,3	84
Šmarje pri Jelšah	9.681	4.764	4.617	107,7	90
Šmartno ob Paki	3.035	1.495	1.540	18,2	167
Šoštanj	8.450	4.226	4.224	95,6	88
Štore	4.152	2.095	2.057	28,1	148
Tabor	1.487	760	727	34,8	43
Velenje	33.707	17.025	16.682	83,5	404
Vitanje	2.337	1.172	1.165	59,4	39
Vojnik	8.098	4.002	4.096	75,3	108
Vransko	2.525	1.219	1.306	53,3	47
Zreče	6.397	3.209	3.188	67,0	95
Žalec	20.850	10.186	10.664	117,1	178

Vir: Statistični letopis Republike Slovenije 2006, 2006.

Priloga 3: Prebivalstvo po izbranih starostnih skupinah, povprečni starosti in indeksu staranja za Slovenijo in Savinjsko regijo na zadnji dan v letu za obdobje 2002 – 2005

			Izbrane starostne skupine (leta in %)						Povp. starost	Indeks staranja	
		SKUPAJ	0 - 14	15 - 24	25 - 34	35 - 44	45 - 54	55 - 64	65 +		
2002	Savinjska regija	256.968	39.715 (15,5%)	37.587 (14,6%)	37.429 (14,6%)	41.101 (16,0%)	38.677 (15,1%)	27.136 (10,6%)	35.323 (13,7%)	38,9	88,9
	Slovenija	1.995.033	299.119 (15,0%)	279.399 (14,0%)	293.002 (14,7%)	310.059 (15,5%)	305.747 (15,3%)	213.053 (10,7%)	294.654 (14,8%)	39,6	98,5
2003	Savinjska regija	256.810	38.644 (15,0%)	36.977 (14,4%)	37.760 (14,7%)	40.648 (15,8%)	39.354 (15,3%)	27.484 (10,7%)	35.943 (14,0%)	39,2	93,0
	Slovenija	1.996.433	291.510 (14,6%)	275.128 (13,8%)	294.797 (14,8%)	308.672 (15,5%)	308.894 (15,5%)	217.277 (10,9%)	300.155 (15,0%)	40,0	103,0
2004	Savinjska regija	256.752	38.015 (14,8%)	36.014 (14,0%)	38.126 (14,8%)	40.030 (15,6%)	39.823 (15,5%)	28.087 (10,9%)	36.657 (14,3%)	39,6	96,4
	Slovenija	1.997.590	286.678 (14,4%)	268.126 (13,4%)	296.733 (14,9%)	306.629 (15,3%)	310.745 (15,6%)	222.195 (11,1%)	306.484 (15,3%)	40,3	106,9
2005	Savinjska regija	257.375	37.425 (14,5%)	35.010 (13,6%)	38.786 (15,1%)	39.563 (15,4%)	40.169 (15,6%)	29.089 (11,3%)	37.333 (14,5%)	39,9	99,8
	Slovenija	2.003.358	283.221 (14,1%)	261.643 (13,1%)	300.793 (15,0%)	304.490 (15,2%)	310.757 (15,5%)	229.580 (11,5%)	312.874 (15,6%)	40,6	110,5

Vir: Statistični letopis Republike Slovenije 2002 – 2005; Prebivalstvo, 2006.

Priloga 4: Struktura registrirano brezposelnih oseb po Upravnih enotah v Savinjski regiji, december 2004 in 2005

Urad za delo	Starostni razred											
	Skupaj		do 25 let		25-30		30-40		40-50		nad 50 in več	
	2004	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005
Celje	3.891	3.985	23,2	20,1	17,4	18,8	19,4	19,2	21,6	21,6	18,4	20,3
Laško	890	943	26,9	25,3	18,1	19,4	17,1	18,3	17,9	16,8	20,1	20,2
Sl. Konjice	1.019	1.145	24,9	24,5	17,6	19,4	17,8	19,2	18,7	16,7	21,0	20,1
Šentjur	1.116	993	24,6	20,8	16,1	17,4	18,3	18,8	21,4	21,9	19,5	21,1
Šmarje/Jelšah	2.002	2.125	23,6	21,6	15,0	15,4	18,9	20,2	24,4	23,5	18,1	19,4
Žalec	2.749	2.563	24,4	21,7	15,8	16,5	18,9	18,3	21,4	21,1	19,5	22,3
Velenje	2.225	2.364	35,5	31,6	19,2	20,3	15,2	15,9	17,3	16,3	12,8	15,9
Mozirje	807	829	26,0	18,3	16,9	16,3	20,0	18,7	20,7	21,5	16,5	25,1

Vir: Poročili za leto 2004 in 2005.

Priloga 5: Nekateri podatki o brezposelnosti za Statistične regije in Slovenijo, 2004

REGIJA	Stopnja regis. brezp.	% brezp. s I. in II. st. izob.	% brezp. s VI. In VII. st. izob.	% mladih med brezp. (do 25 let)	% starih nad 40 let	% iskalcev prve zaposlitve	% trajnih presežkov
Osrednjeslov.	7,8	39,2	11,7	19,1	45,5	24,3	18,4
Obalno-kraška	8,1	37	10,4	20,9	42,8	21,3	13,4
Gorenjska	7,8	41,5	8,4	20,6	49,3	19,7	20,5
Goriška	6,9	38,5	11	20,8	42,3	21,5	14,2
Savinjska	12,9	40,0	5,6	25,4	39,6	25,5	13,6
JV Slovenija	8,5	55,2	5,5	23,4	42,9	30,1	14,2
Pomurska	16,8	50,8	4,2	25,4	41,3	29,4	9,4
Notranjsko-kraška	8,3	40,1	8,4	24,2	41,7	25,9	14,0
Podravska	14,6	37,5	5,7	22,9	40,4	25,8	11,4
Koroška	11,7	39,0	5,9	22,5	44,3	22,9	12,0
Spodnjeposavska	13,0	45,2	5,8	18,2	48,7	22,5	16,9
Zasavska	14,9	47,5	4,3	27,7	40,6	29,7	11,9
SLOVENIJA	10,6	41,6	7,2	22,6	43,3	25,2	14,2

Vir: RRPSR 2007 – 2013, 2006, str. 44.

Priloga 6: Povprečne mesečne plače na zaposlenega po občinah v Savinjski regiji, 2004, 2005 in I-VI 2006

Občina	Bruto plače			Neto plače		
	2004	2005	I-VI 2006	2004	2005	I-VI 2006
Savinjska	242.303	252.547	258.004	155.024	164.054	168.284
Celje	265.333	276.401	281.813	167.048	176.590	180.943
Štore	232.335	252.832	260.152	151.569	165.177	171.703
Vojnik	257.107	256.535	255.652	163.610	168.023	168.416
Dobrna	236.133	240.676	249.267	151.608	157.688	163.874
Laško	254.952	262.093	272.670	162.715	171.004	177.771
Radeče	207.201	215.740	228.008	135.721	144.863	152.974
Mozirje	244.467	247.045	246.356	158.135	163.372	164.027
Ljubno	201.468	215.997	213.895	133.361	146.002	145.916
Gornji Grad	207.956	219.186	222.511	136.632	146.568	149.057
Luče	213.224	205.536	210.148	138.741	137.924	141.560
Solčava	211.585	227.352	238.400	138.073	150.972	157.873
Nazarje	196.664	206.791	219.229	130.487	139.154	144.129
Slovenske Konjice	222.190	230.602	231.870	143.576	151.370	153.209
Zreče	228.726	238.154	246.674	147.712	157.356	164.112
Vitanje	211.149	225.017	233.284	138.528	150.405	157.865
Šentjur pri Celju	226.263	233.636	240.822	146.244	153.186	158.307
Dobje	254.224	266.447	273.737	163.738	177.243	179.833
Šmarje pri Jelšah	233.689	236.051	240.733	150.488	156.015	159.926
Podčetrtek	213.324	226.302	233.800	137.934	149.435	154.476
Bistrica ob Sotli	204.553	224.455	227.899	135.439	152.144	155.713
Rogaška Slatina	201.796	208.535	215.019	131.664	138.932	143.609
Kozje	194.845	226.325	234.734	128.636	150.415	156.068
Rogatec	199.063	204.845	218.453	131.861	139.258	148.124
Velenje	247.289	255.883	257.486	158.753	166.143	167.958
Šoštanj	263.141	289.272	299.384	164.923	183.979	191.816
Šmartno ob Paki	205.576	237.147	237.471	134.443	154.014	155.246
Žalec	233.207	242.260	250.266	149.805	157.904	163.764
Braslovče	207.544	223.638	246.009	135.029	147.225	161.449
Polzela	183.431	192.068	196.397	121.923	130.534	133.993
Prebold	206.989	241.115	243.429	134.945	158.938	160.034
Tabor	223.134	245.942	263.641	143.999	162.090	174.415
Vransko	229.411	237.545	243.847	147.835	154.784	162.042

Vir: Pečar, 2006 str. 149.

Priloga 7: Indeks ustvarjalnosti

Kazalniki/indeksi	SAVINJSKA REGIJA	SLOVENIJA
Indeks tehnologije	4,50	2,61
Povprečje inovacijskega indeksa, indeksa visokih tehnologij in indeksa RR	4,50	2,46
Inovacijski indeks	3,46	1,58
Število patentov na milijon prebivalcev (v obdobju 1995-2003)	48,01	32,80
Indeks RR	5,54	5,37
Delež izdatkov za raziskave in razvoj v bruto domačem proizvodu (povp. 2000-2002)	1,18	1,53
Indeks talenta	5,10	7,77
Povp. indeksa ustvarjalnega razreda, indeksa človeškega kapitala, in indeksa znanstvenega talenta	5,10	5,94
Indeks ustvarjalnega razreda	7,78	8,53
Delež zaposlenih z ustvarjalnim poklicem med vsemi zaposlenimi (leto 2004)	16,80	19,20
Indeks človeškega kapitala	5,50	4,65
Delež oseb z univerzitetno izobrazbo med prebivalstvom, starim od 25 do 64 let (popis 2002)	7,60	7,50
Indeks znanstvenega talenta	3,02	4,63
Delež raziskovalcev na 1000 zaposlenih (povprečje za obdobje 2000-2002)	3,50	5,00
Indeks tolerantnosti	6,81	4,35
Povp. indeksa stališč, indeksa vrednot in indeksa samoizražanja	5,98	4,34
Indeks stališč (leto 2000)	8,95	13,57
Obnašanje oziroma strpnost družbe do različnih manjšin	64,29	69,50
Indeks vrednot (obdobje (1997-1999))	3,21	2,82
Stopnja prisotnosti modernih vrednot napram tradicionalnim vrednotam	0,28	0,30
Indeks samoizražanja (obdobje 1997-1999)	5,79	-3,38
Koliko družba ceni individualne vrednote posameznika in njegovo samoizražanje	-0,57	-0,51
Točke indeksa ustvarjalnosti	0,46	0,33

Vir: RRPSR 2007 – 2013, 2006, str 46.

Priloga 8: Primerjava števila gospodarskih družb po dejavnosti v Savinjski regiji in Sloveniji, 2005

DEJAVNOSTI	SAVINJSKA		SLOVENIJA		DELEŽ REG. V SLOVENSKIH
	ŠT. G.D.	DELEŽ	ŠT. G.D.	DELEŽ	
A+B - KMETIJSTVO IN RIBIŠTVO	60	1,5%	561	1,3%	10,7%
C - RUDARSTVO	7	0,2%	65	0,1%	10,8%
D - PREDELOVALNE DEJAVNOSTI	749	19,1%	6.839	15,6%	11,0%
E - OSKRBA Z ELEKTRIKO	22	0,6%	194	0,4%	11,3%
F - GRADBENIŠTVO	398	10,1%	4.144	9,5%	9,6%
G - TRGOVINA, POP. MOT. VOZIL IN IZD. ŠIR.	1.235	31,5%	12.864	29,4%	9,6%
H - GOSTINSTVO	145	3,7%	1.853	4,2%	7,8%
I - PROMET, SKLADIŠČENJE, ZVEZE	208	5,3%	2.320	5,3%	9,0%
J - FINANČNO POSREDNIŠTVO	52	1,3%	619	1,4%	8,4%
K - POSL. Z NEPR., NAJEM IN POSL. ST.	860	21,9%	11.854	27,1%	7,3%
L+M+N - JAVNA UPR., IZOBRAŽ., ZDRAVSTVO	89	2,3%	1.078	2,5%	8,3%
O - DRUGE JAVNE, SKUPNE IN OSEBNE STOR.	101	2,6%	1.320	3,0%	7,7%
SKUPAJ	3.926	100,0%	43.711	100,0%	9,0%

Vir: Informacije o poslovanju samostojnih podjetnikov posameznikov v RS v letu 2005, 2006.

Priloga 9: Primerjava števila zaposlenih v gospodarskih družbah po dejavnosti v Savinjski regiji in Sloveniji, 2005

DEJAVNOSTI	SAVINJSKA		SLOVENIJA		DELEŽ REG. V SLOVENSkih
	ŠT. ZAP.	DELEŽ	ŠT. ZAP.	DELEŽ	
A+B - KMETIJSTVO IN RIBIŠTVO	657	1,1%	6.866	1,4%	9,6%
C - RUDARSTVO	2.028	3,3%	3.843	0,8%	52,8%
D - PREDELOVALNE DEJAVNOSTI	32.089	52,1%	208.427	43,9%	15,4%
E - OSKRBA Z ELEKTRIKO	2.042	3,3%	11.758	2,5%	17,4%
F - GRADBENIŠTVO	6.231	10,1%	42.479	9,0%	14,7%
G – TRGOV., POP. MOT. VOZIL IN IZD. ŠIR.	10.584	17,2%	82.966	17,5%	12,8%
H - GOSTINSTVO	1.966	3,2%	14.364	3,0%	13,7%
I - PROMET, SKLADIŠČENJE, ZVEZE	1.116	1,8%	38.886	8,2%	2,9%
J - FINANČNO POSREDNIŠTVO	115	0,2%	2.669	0,6%	4,3%
K - POSL. Z NEPR., NAJEM IN POSL. ST.	3.510	5,7%	48.291	10,2%	7,3%
L+M+N - JAVNA UPR., IZOBRAŽ., ZDRAVSTVO	619	1,0%	5.305	1,1%	11,7%
O - DRUGE JAVNE, SKUPNE IN OSEBNE STOR.	618	1,0%	8.747	1,8%	7,1%
SKUPAJ	61.575	100,0%	474.601	100,0%	13,0%

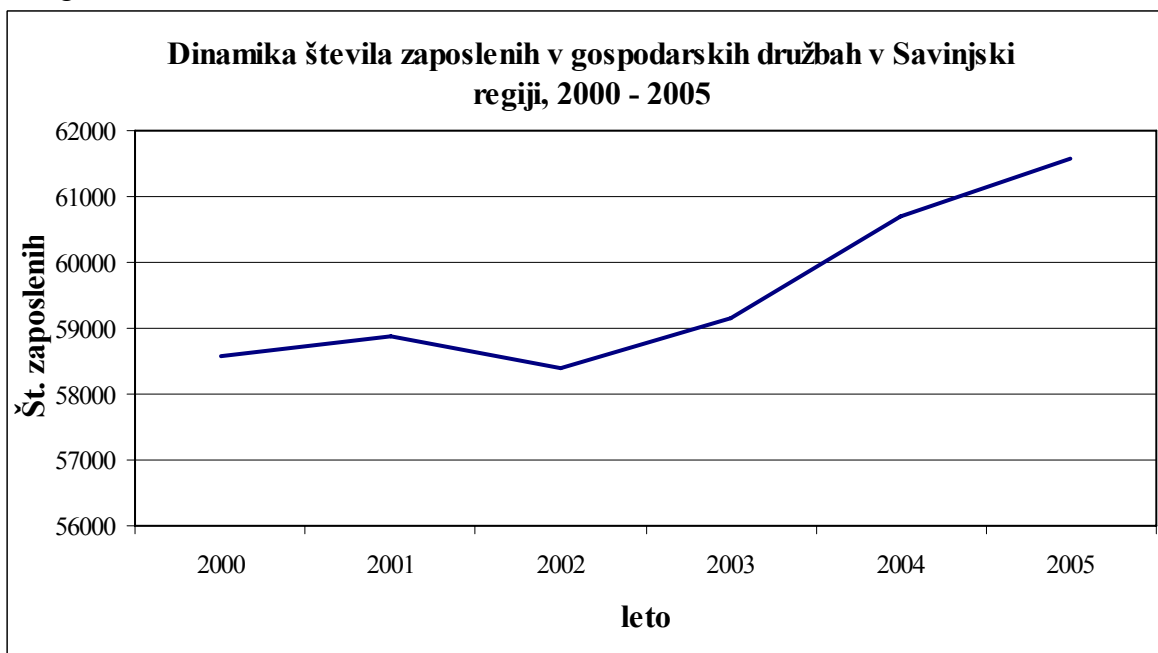
Vir: RRPSR 2007 – 2013, 2006, priloga str. 6.

Priloga 10

Vir: RRPSR 2007 – 2013, 2006, priloga str. 9.

Priloga 11

Vir: RRPSR 2007 – 2013, 2006, priloga str. 9.

Priloga 12: Kazalci poslovanja gospodarskih družb v Savinjski regiji po dejavnostih, 2004 in 2005

		Delež podjetij v regiji, v %		Posl. Prihodki/posl. odhodki		Dodana vr. na zap. (v 1000 SIT)		Izvozna usmerjenost, %		Investicijski izdatki, %	
		2004	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005
	Slovenija			1,040	1,040	6.675	6.965	28,3	29,5	14,4	14,0
	Savinjska	100	100	1,030	1,037	5.781	6.190	30,8	30,4	12,1	12,8
1	Kmetijstvo (A,B)	1,7	1,5	0,992	0,960	4.114	4.226	3,1	6,5	3,8	5,1
2	Industrija (C,D,E)	20,4	19,8	1,030	1,038	6.025	6.421	53,0	52,1	11,4	16,1
2.1	C/Rudarstvo	0,2	0,2	1,005	1,017	8.290	9.225	0,2	0,2	9,3	17,2
2.2	D/Predelovalne dejavnosti	19,7	19,1	1,033	1,043	5.541	5.918	61,3	61,6	12,7	17,8
2.3	E/Oskrba z elektriko in plinom	0,5	0,6	1,016	1,007	11.308	11.513	0,1	0,0	6,3	7,9
3	Gradbeništvo (F)	9,5	10,1	1,008	1,042	4.598	6.080	3,4	2,6	21,6	8,0
4	Storitve (G...O)	68,4	68,5	1,035	1,036	5.690	5.846	8,0	8,7	12,0	17,3
4.1	G/Trgovina, popr. mot. vozil in izdelkov široke por.	32,3	31,5	1,029	1,031	5.317	5.811	8,9	9,3	19,9	14,5
4.2	H/Gostinstvo	3,8	3,7	1,011	1,001	4.238	4.503	0,4	2,0	12,9	12,2
4.3	I/Promet, skladiščenje, zveze	5,1	5,3	1,039	1,034	5.447	5.536	20,6	21,8	24,1	19,5
4.4	J/Finančno posredništvo	1,3	1,3	1,627	1,009	19.905	5.067	0,0	2,5	19,4	25,5
4.5	K/Poslovanje z neprem., najem in poslovne storitve	21,3	21,9	1,058	1,079	6.024	6.667	6,7	4,7	18,0	24,6
4.6	L+M+N+O/Javna upr., izobraž., zdravstvo, druge javne	4,7	4,9	1,059	0,800	6.439	4.457	2,6	2,3	15,5	11,3

Vir: RRPSR 2007 – 2013, 2006; Pečar, 2006.

Priloga 13: Kazalci poslovanja gospodarskih družb v Sloveniji po dejavnostih, 2004 in 2005

		Delež podjetij v regiji, v %		Posl. prihodki/posl. odhodki		Dodana vr. na zap. (v 1000 SIT)		Izvozna usmerjenost, %		Investicijski izdatki, %	
		2004	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005
	Slovenija	100	100	1,040	1,040	6.675	6.965	28,3	29,5	14,4	14,0
1	Kmetijstvo (A,B)	1,3	1,3	0,987	0,988	4.745	4.778	5,2	7,8	12,4	11,5
2	Industrija (C,D,E)	16,7	16,2	1,045	1,043	6.567	6.839	53,6	55,3	10,5	13,5
2.1	C/Rudarstvo	0,2	0,1	1,014	0,987	7.930	8.557	5,8	6,3	11,0	10,7
2.2	D/Predelovalne dejavnosti	16,1	15,6	1,046	1,045	6.225	6.464	58,5	60,7	11,6	14,3
2.3	E/Oskrba z elektriko in plinom	0,4	0,4	1,042	1,033	12.219	12.934	5,4	8,0	6,8	10,7
3	Gradbeništvo (F)	8,8	9,5	1,022	1,031	4.669	5.229	5,4	4,9	18,2	10,4
4	Storitve (G...O)	73,1	73,0	1,039	1,041	7.284	7.546	13,0	14,5	16,4	15,0
4.1	G/Trgovina, popr. mot. vozil in izdelkov široke por.	30,8	29,4	1,029	1,031	6.785	7.174	10,1	12,2	14,1	11,9
4.2	H/Gostinstvo	4,2	4,2	1,010	1,027	4.679	4.771	8,1	7,4	17,9	8,5
4.3	I/Promet, skladiščenje, zveze	5,2	5,3	1,048	1,058	8.555	8.975	27,7	27,8	18,0	12,4
4.4	J/Finančno posredništvo	1,4	1,4	1,000	1,046	14.354	16.135	1,9	2,0	23,2	17,1
4.5	K/Poslovanje z neprem., najem in poslovne storitve	26,3	27,1	1,075	1,060	7.317	7.263	13,7	13,5	17,7	19,1
4.6	L+M+N+O/Javna upr., izobraž., zdravstvo, druge javne	5,3	5,5	1,049	1,041	7.257	6.964	7,6	7,8	65,1	63,7

Vir: RRPSR 2007 – 2013, 2006; Pečar, 2006.

Priloga 14: Struktura programiranja izvedbe strateških ciljev skozi prioritete

STRUKTURA RRP 2007 - 2013	
ŠIFRA	PRIORITETA (PRI), PROGRAM (PR), UKREP (UK)
PRI 1	TEHNOLOŠKO NAPREDNA REGIJA
PR 1.1.	EKONOMSKO IN TEHNOLOŠKA INFRASTRUKTURA REGIJE
UK 1.1.1	Ekonomске poslovne cone regije
UK 1.1.2	Tehnološki parki, pisarne za transfer tehnologij in podjetniški inkubatorji
PR 1.2	TEHNOLOŠKI RAZVOJ S POMOČJO POVEZOVANJ, POSLOVNE ODLIČNOSTI IN INOVATIVNOSTI
UK 1.2.1	Tehnološki centri in inovacijska središča
UK 1.2.2	Raziskovalne razvojne enote v podjetjih
UK 1.2.3	Mreža za inovativnost
UK 1.2.4	Optimiziranje v podjetjih
UK 1.2.5	Razvoj informacijskih in komunikacijskih tehnologij
PR 1.3	PODJETNIŠKO PODPORNO OKOLJE, SPODBUJANJE PODJETNIŠTVA IN INTERNACIONALIZACIJA
UK 1.3.1	Mrežni regijski sistem VEM (vse na enem mestu)
UK 1.3.2	Internacionalizacija malih in srednjih podjetjih
UK 1.3.3	Finančni instrumenti regije za podjetja
PRI 2	REGIJA INOVATIVNEGA TURIZMA
PR 2.1.	PANALP - trajnostni razvoj podeželje in mest med Alpami in Panonsko nižino 2007-2013
UK 2.1.1.	DEŽELA CELJSKA - celovita prenova in programsko usposabljanje štajerskih gradov in dvorcev
UK 2.1.2	ORANS - sanacija, rekonstrukcija in programsko-ponudbena prenova samostanskih kompleksov in romarskih središč
UK 2.1.3	PRANGER - sanacija, prenova in revitalizacija mestnih, trških in vaških naselbinskih dediščinskih območij
UK 2.1.4	TRADICIJA ZA PRIHODNOST - razvoj sonaravnega kmetovanja, prenova in ekonomizacija podeželske dediščine in tradicije
UK 2.1.5	NATURA 2013 - program varstva in razvoja območij Natura 2000 in regijskih in krajinskih parkov
UK 2.1.6	DEDIŠČINSKI INKUBATOR - ustanovitev in izgradnja raziskovalnega, izobraževalnega in izvajalskega centra za prenovo kulturne dediščine
PR 2.2	SAVINJSKA REGIJA - TURISTIČNA DESTINACIJA V EVROPI
UK 2.2.1	Termalna središča
UK 2.2.2	Turistična cona regije
UK 2.2.3	Podjetništvo in inovativnost regije

Nadaljevanje priloge 14 na strani 13

ŠIFRA	PRIORITETA (PRI), PROGRAM (PR), UKREP (UK)
UK 2.2.4	Športna in turistična infrastruktura
UK 2.2.5	Destinacijski management
PR 3.1	OKOLJSKA IN PROMETNA INFRASTRUKTURA
UK 3.1.1	Odvajanje in čiščenje odpadnih voda in poplavna varnost
UK 3.1.2	Oskrba s pitno vodo
UK 3.1.3	Celovito ravnanje z odpadki
UK 3.1.4	Cestno omrežje regije (regionalne in lokalne ceste), železnice in letališče
PR 3.2	UČINKOVITA ENERGETSKA OSKRBA
UK 3.2.1	Energetska sanacija in trajnostna gradnja stavb
UK 3.2.2	Alternativni in obnovljivi viri energije
PRI 4	REGIJA USTVARJALNEGA RAZREDA
PR 4.1	KREATIVNO ZNANJE
UK 4.1.1	Mednarodna univerza
UK 4.1.2	Izobraževanje za razvoj
UK 4.1.3	Vseživljenjsko učenje
UK 4.1.4	Podporne strukture
PR 4.2	TALENTOPOLIS - OKOLJE ZA KONKURENČNO GOSPODARSTVO
UK 4.2.1	Center za razvoj talentov
UK 4.2.2	Head Hunter Transfer Center
UK 4.2.3	Finančni instrumenti za razvoj človeških virov
UK 4.2.4	Think-Tank (miselni rezervoar, možganski trust)
PR 4.3	KAKOVOST ŽIVLJENJA
UK 4.3.1	Kreativopolis
UK 4.3.2	Zdrava regija
UK 4.3.3	Kvaliteta življenja

Vir: RRPSR 2007 - 2013, 2006, str. 102.